

針灸學在庫德省

آموزش جامع طب سوزنی

منتدی اقرأ الثقافي

(لکھنؤ - عربی - فارسی)

www.iqra.ahlamontada.com

پہلا حصہ 1
کتاب اول

تالیف و ترجمہ سید امیر ساعدی

针灸学在库德省-王老师

آموزش طب سوزنی در استان کوردستان - مدرس سید امیر ساعدی

آموزش جامع طب سوزنی

جلد اول

ACUPUNCTURE

针灸学

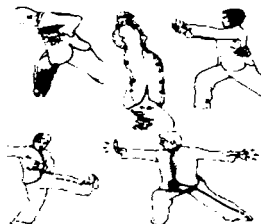
Zhen jiu Xue

مؤلف

سید امیر ساعدی

مترجم زبان چینی و مرمانگر طب سوزنی

汉语译者和针灸医生

برای آگاهی بیشتر از نحوه ی برگزاری آزمون به صفحه ی آخر توجه کنید!

ساعدی، سید امیر ساعدی ۱۳۶۲- مؤلف / مترجم .

آموزش طب سوزنی، شرح میانی و کاربرد اصول علمی طب سوزنی که در

سال ۱۳۸۶ در یک جلد و یک پژوه به اتمام رسید .

۹۰ ص

ISBN 978-964-04-3945-6

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

فارسی - چینی .

۱. آموزش میانی اولیه طب سوزنی - نمونه ی کاربرد اصول علمی -

۸۸ - ۱۰۳۶۳۵۹

کتابخانه ملی ایران

- نام کتاب : آموزش جامع طب سوزنی
- تألیف و ترجمه : سید امیر ساعدی
- تیراژ : جلد ؟
- نویت چاپ : اول سال ۱۳۸۸
- ناشر : مؤلف
- تأییدیه : فریدین حدودی

گر خوابی با اجازت به صندوق نزدیک شوی...!!!! زکرة قدرت، راه حاجت که این خود کنی!

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

سابقه طب سوزنی در حدود ۵۰۰۰ سال پیش و به کشور چین بازمی گردد، که به جرأت می توان آن را از قدیمی ترین و در عین حال کاربردی ترین روشهای طبابت دانست که در حال حاضر در قرن ۲۱ مورد استفاده قرار می گیرد. در واقع نام این علم تشریح کهنه مجموعه ای از روشهاست که توسط آن نقاطی از بدن برای دریافت نتایج مورد نظر با روشهای خاص همچون استفاده از سوزن تحریک می شود. شاید بارها به ذهن ما ظهور کرده باشد که واقعاً این سوزن ها در بدن چه کاری را انجام می دهند؟ آیا به داخل عضلات یا استخوان فرو می روند؟ آیا دانه ها را می شونند؟ یا اینکه سوراخهایی در بدن برای اسکان آنها وجود دارد و ... . بهتر است مبث را کمی بازتر کنیم تا در این مقدمه به واقعیت امر بپردازیم. چیرانی که ما با آن سروکار داریم نامش «انرژی حیاتی» می باشد که چینی ها آن را «چی» و هندوان آن را «پران» می نامند. بنابر اعتقادی که در فلسفه هندوها وجود دارد ما در هنگام تنفس هوا بدانه شش ها علاوه بر اکسیژن یک انرژی حیاتی با نام پرانا نیز استنشاق می کنیم که باعث اذامه عیات ما است، اما با تحقیق دانشمندان پییزی نیز اکسیژن در هوا یافت نشد. واقعاً این چه نیروی عظیمی است که با کنترل و مدیریت صحیح آن، مرثافان هندی و بوداییان معبدای چین کارهای فارق العاده ای را انجام می دهند، در پایان فواهد دید که با درک شناخت واقعی از خود به موجب سازش با طبیعت اطراف، می توان انرژی حیاتی را از آن احساس و دریافت نمود، همچنین از لحاظ طبی برای درک صمیمی از چیران چی بهتر است بدن انسان را به کره زمین و کائناتهای انرژی موجود در آن را به رودخانه ها تشبیه کنم، در اینصورت زمانی که آب رودخانه زیاد و کم گردد و یا سدی مانع ورود آن شود

طب باستانی چین یا **TCM¹** خلاصه ای از تهریات مردمان چین در مقابله با انواع بیماریها برای هزاران سال است، برای رسیدن به دانش عملی و تعلیل یکنایی این سیستم از لحاظ تنوری، بر آن آمدم تا جزوه ای ساده و پرمفتوا را برای دوستداران این هنر تالیف کنم.

طب سوزنی و موکسا² دو بخش مهم از طب باستان چین می باشند. دانش اولیه و آگاهی لازم مقدماتی و اساسی طب باستانی چین اصولاً شامل تنوریهای یین و یانگ، ۵ عنصر، زانگ و فو³، کاتالها و همسایگان آن، انرژی چی، خون و مایع بدن، شیوه درمان، روشهای تشفیص و شناسایی علانم بیماری می باشد.

که بطور کامل به تعریف هر کدام در صفحات بعدی می پردازیم.

Traditional Chinese Medicine 1

۱. یک نوع وسیله سوزاندن است که از گیاهانی از جمله پرنیاسف ساخته می شود و در اشکال مختلفی از جمله هرمی - رگ و... وجود دارد.

۳. به ارگانهای داخلی بدن اطلاق می شوند که فو (fu) به روده بزرگ، روده کوچک و... و زانگ (zang) به کبد، کلیه و... گفته می شود.

۱. یین و یانگ

این تنوری به ما می‌فهماند که هر شی یا هر مفهومی در جهان شامل دو جنبه تضادی با نامهای یین و یانگ می‌باشد که در آن واحد که در کشمکش هستند، وابسته بهم می‌باشند و تعادل میان آن دو باعث برقراری نظم، اعتدال و... است. این ارتباط به طور وسیعی در طب باستانی چین برای تشریح فیزیولوژیکی و پاتولوژیکی بدن انسان به عنوان راهنمای تشخیص و درمان در اعمال طبی مورد استفاده قرار میگیرد.

یین به چیزهایی همچون ماه، زن، شب و... و یانگ به مرد، خورشید، روز و... اطلاق میگردد. بر طبق نظر پژوهشگران طب باستان چین آب و آتش بهترین نمادهای یین و یانگ هستند؛ چنانکه از خصوصیات آب می‌توان به پایین ریفتن، سردی، کم نوری در حالیکه از خصوصیات آتش می‌توان به بالا رفتن، گرمی، پر نوری اشاره کرد؛ در این صورت می‌توان ارتباط کرد که هر چیزی از جمله بی حرکتی، سردی، موقعیت پایین تر (مستقیم به پایین)، موقعیت درونی (مستقیم به داخل)، تیرگی، سستی، جلوگیری از بروز احساسات، کندی و... را مربوط به یین و هر چیزی که پر تحرک، داغ بودن، در موقعیت بالاتر (حرکت به سوی بالا)، موقعیت خارجی (به بیرون)، روشنی، پر توانی، پراکنندگی، سریع بودن و... مربوط به یانگ می‌باشد؛ همچنین بافت ها و ارگانهای بدن بسته به محل و عملکردشان به یین و یانگ مرتبط هستند.

بعضای بدن:

یین yin	قفسه سینه و شکم - اعضای پایین کمر - * ارگانهای زانگ
یانگ yang	پشت - اعضای بالای کمر - * ارگانهای فو

بلازم به توجه است که هر ارگان از دسته زانگ و فو هود یک سلسله بین و یانگ است بدون روز هیچ شبی معنا ندارد و بدون تهرک، بی حرکتی معنا ندارد پس در عین حال که با هم در تضادند به هم مرتبطند. تعادل این دو در مورد هر ارگانی آنقدر مهم است که عدم تعادل آن موجب نقصان یا زیاری می شود؛ به عنوان مثال علائم سردی یا گرما به علت زیاری عوامل زیان بار مربوط به نوع (زیاری) shi است در حالیکه سردی یا گرما را به علت کمی مقاومت عمومی، مربوط به نوع (نقصان) xu می نامند، که جهت درمان برای اولی از شیوه (xie گاهش) و برای دومی از نوع (bu تقویت) استفاده می کنیم.

۵.۶ عنصر

جهان مادی ما از ۵ عنصر پایه با نامهای چوب، آتش، زمین، آب و فلز ساخته شده می باشد که ارتباط قاضی مابین این عناصر برقرار است. برای آشنایی بیشتر لازم است که به قدر نکته اشاره کنیم؛ انسان در طبیعت زندگی می کند و محیط طبیعت از قبیل تغییرات هوا و شرایط جغرافیایی بطور کلی در فعالیتهای فیزیولوژیکی ما تاثیر می گذارد. این علم به ما می فهماند که ارتباط عمیقی مابین انسان و طبیعت وجود دارد و بنابر شناسایی طب باستان چین رابطه های فیزیولوژیکی و پاتولوژیکی، ارگانها و بافتهای زانگ و فو با تعداد مهمی از عوامل محیط طبیعت برقرار است؛ این عوامل در ۵ دسته طبقه بندی می شوند. به الگوریتم زیر برای ملاحظه ارتباط دقیق عناصر زانگ و فو با عوامل طبیعت توجه نمایید.

مغزی، انتقال و خارج کردن مواد زاید است؛ علاوه بر این ۱۲ ارگان، ما ۲ بخش فوق العاده با نامهای مغز و زهران را نیز داریم .
 « ارگانهای زانگ در عملکرد متفاوت از ارگانهای فو هستند اما این تفاوت تنها ارتباط بین آنها می باشد»
 اکنون بطور خلاصه به بررسی و توصیف هر کدام از این ارگانها می پردازیم :

ارگانهای زانگ / دزانگ (zang)

۱. قلب

قلب واقع در ناحیه سینه ای و منتهی به روده کوچک می باشد که بطور دافلی و فاربی با روده کوچک در ارتباط است (لازم به توجه است که هر ارگان زانگ با یک کانال متصل به یک ارگان فو می باشد این وضعیت را ارتباط دافلی و فاربی می نامند)؛ قلب همچنین به داخل زبان باز می شود (لازم به توجه است که هر ارگان زانگ به داخل یک ارگان هسی که ارتباط نزدیک سافتاری یا فیزیولوژیکی و پاتولوژیکی میان ارگانهای دافلی و ارگانهای هسی را نشان می دهد، باز می شود) پس می توان زبان را آئینه قلب دانست که بسته به رنگ، شکل، طعم و... افتلالات قلب را تشخیص داد. عملکردهای اصلی قلب کنترل فون رگها و معافقت از قاطر (ذهن) می باشد. از دیگر عملکردهای آن می توان اداره فعالینهای روحی و اعمال فیزیولوژیکی مغز، همچون سر زدنکی، هوشیاری، حافظه، تفکر و قواب را نام برد. همچنین بنا به گفته ای « قلب بر رگها تسلط دارد و رگها از ذهن حمایت می کنند».

۲. کبد

کبد واقع در سمت راست و مرتبط با کیسه صفرا است، کبد به دافل چشم باز شده و با کیسه صفرا ارتباط دافلی و قارچی بودن را دارد. و از عملکردهای اصلی آن می توان تغذیه خون، نگهداری جریان Qi و کنترل تاندونها را نام برد. کبد کار تنظیم و ذخیره حجم خون در گردش را دارد و در طول استراحت بخشی از خون در کبد باقیمانده تا در فعالیتهای شدید خون. این مقدار خون آزاد شده و برای افزایش به حجم خون در گردش در مواقع ضروری، و مورد نیاز اضافه گردد؛ همچنین کبد مرتبط با فعالیتهای اساسی به ویژه پریشانی و عصبانیت است که نشان از ضعف کبد می باشد. و این زمانی اتفاق می افتد که انرژی Qi را نتواند آزاد کند. بین و خون کبد تغذیه کننده تاندونها می باشند و کبد بدافل چشم باز می شود که ارتباط عمیقی با دید و حرکتهای چشم دارد.

۳. طحال

طحال مرتبط با معده و با آن رابطه دافلی و قارچی بودن را دارد. همچنین به دافل دهان باز شده و عملکردهای اصلی آن هدایت، انتقال و تغییر شکل به این معنا که هضم و جذب غذا را انجام می دهد. و مسئول کنترل خون و ماهیچه ها می باشد. از طرفی عملکردهای نرمال طحال برای داشتن اشتهای خوب، هضم و جذب خوب، تغذیه خوب و مایع انتقال نرمال خوب مورد نیاز است. بعنوان مثالی اگر شما اشتهای خوبی داشته باشید لبهای شما قرمز و پراق فواهند بود.

۴. ریه

ریه واقع در سینه و مرتبط با روده بزرگ است و به دافل دماغ باز شده و ارتباط دافلی و قارچی بودن را با روده بزرگ دارد. از عملکردهای آن می توان عملکردانی Qi و کنترل تنفس، تنظیم آب عبوری و مسلط بر پوست و مو می باشد. ریه را می توان حکمران بر

عملکردهای حیاتی **قلب** در کل بدن تأکید و بی‌مانعی در تنفس و یک احساس تازگی در بویاییشان را می‌توانید از عملکرد خوب ریه ببینید.

۵. کلیه

کلیه واقع در پهلوها و مرتبط با کیسه مثانه می باشد و با آن ارتباط داخلی و خارجی بودن را دارد. به داخل گوش باز شده و عملکردهای اصلی آن ذخیره مواد اساسی و حکمران تولید مثل انسان، رشد و توسعه، همچنین مفاصلت از استخوان و خون سازی و تسلط بر مایع بدن و دریافت **Qi** را بر عهده دارد عملکرد شنیداری وابسته به **Qi** کلیه است و عامل کرمی در افراد مسن نشانگر نقصان **Qi** کلیه می باشد، بر اساس 'Nei Jing' (یا به طور کلی *huang di Nei Jing* به معنای کانون طب پادشاه زرد که در سالهای مابین ۵۰۰ تا ۳۰۰ قبل از میلاد مسیح نوشته شده است، که از کاملترین کتب چینی در این زمینه می باشد).

در سن ۱۴ سالگی برای زنان و ۱۶ سالگی برای مردان **فک** کلیه شکفته می شود که آغاز آن برای زنان به شکل قاعدگی و برای مردان به شکل انتشار فنی می باشد. وقتی که زنان به سن ۲۸ سالگی و مردان به حدودهای ۳۲ سالگی می رسند **فک** کلیه به اوج می رسد و بدن رشد کرده و توسعه می یابد که به اصطلاح گفته می شود به آغاز زندگی می رسیم ، وقتی زنان به سن ۳۹ سالگی و مردان به ۴۳ سالگی می رسند **فک** کلیه شروع به کاهش کرده و عملکرد تولید مثل به تدریج به پایان می رسد .

۶. فشاء خارجى قلب

یک لایه اطمینان قلب می باشد که با سان هیانو در ارتباط است و رابطه داخلی و خارجی بودن در مورد آن صدق می کنند؛ از عملکردهای اصلی آن حمایت از قلب می باشد. در

واقع این ارگان بیشتر به عنوان یک ارگان وابسته به قلب خوانده می شود تا به عنوان یک ارگان مستقل .

ارگانهای فو (Fu)

۱. روده کوچک

واقع در شکم، از بالا مرتبط با معده و از پایین به روده بزرگ وابسته است و با قلب ارتباط داخلی و ظاهری بودن را دارد، عملکرد اصلی آن دریافت و ذخیره موقت اندک غذای هضم شده در معده می باشد، در اضافه اینکه هضم غذا و جذب مواد اساسی و

همچنین یک بخش از آب موجود در غذا را جذب می کند، و نیز روده کوچک مانده های غذا را با یک میزان قابل توجه مایع، به روده بزرگ انتقال می دهد.

۲. کیسه صفرا

لیسه صفرا متصل به کبد می باشد و با کاتال آن در ارتباط است، رابطه داخلی و خارجی بودن در مورد آن دو برقرار است، عملکرد اصلی آن ذخیره صفرا و دفع مداوم آن به روده ها برای کمک به هضم غذا می باشد. عملکرد کیسه صفرا ارتباط نزدیکی با عملکرد لیدر در بالا بردن گستردگی انرژی حیاتی دارد. بنابراین گفته ای در طب باستان چین از عوامل مهم در گستردگی وعدم موانع در مسیر انرژی حیاتی، وجود دو کاتال مشهور کبد و لیسه صفرا می باشد.

۳. معده

معده واقع در بالای شکم و از فرویی بالا به وسیله گاردیا با مری متصل است و از فرویی پایین با روده کوچک در ارتباط می باشد، با طحال ارتباط داخلی و خارجی بودن را دارد؛ عملکرد اصلی آن دریافت و تجزیه غذا است. معده توده غذایی را که در دهان از میان مری، حرکت می کند انرژی را هضم می کند و بطور موقت ذخیره کرده و دریافت می نماید و سپس بسوی روده کوچک روانه می کند؛ همچنین بنابراین گفته ای در طب باستان چین، معده و طحال منابع سلامتی بدن می باشند.

۴. روده بزرگ

واقع در شکم، از بالا با روده کوچک و از پایین با فرویی بدن در مقعر در ارتباط است؛ عملکرد اصلی روده بزرگ دریافت مواد زائد از روده کوچک و در فرآیند انتقال آن

به مقعر و همچنین جذب بخشی از محتویات مایع و سپس روانه ساختن آن به فارج از بدن می باشد .

۵. کیسه مثانه

واقع در پایین شکم و کانال آن مرتبط با کلیه و ارتباط دافلی و قارچی بودن را با آن نیز دارد. عملکرد اصلی آن ذخیره موقت ادرار و تخلیه آن از بدن هنگام تجمع مایع می باشد .

۶. سان جیانو

این کانال متصل با غشاء قارچی قلب است و با آن ارتباط دافلی و قارچی بودن را دارد. سان جیانو یک ارگان ذاتی نمی باشد بلکه تعمیمی از عملکرد بعضی از ارگانهای زائگ و فو است که در بخش های مختلف از مغز های بدن وجود دارد. سان جیانو به سه بخش تقسیم می شود:

(۱) **بخش بالایی** : تعمیمی از عملکرد قلب و ریه در انتقال

Qi و فون به تغذیه بخش های مختلف بدن می باشد .

(۲) **بخش میانی** : تعمیمی از عملکرد طحال و معده در هضم

و جذب می باشد .

(۳) **بخش پایینی** : تعمیمی از عملکرد کلیه و کیسه مثانه در

کنترل متابولیسم آب به عنوان ذخیره و دفع ادرار می باشد .

*****

ارگانهای فوق العاده

۱. مغز

بنا بر گفته ای در طب باستان چین، مغز را دریای مغز استخوان نامیده اند که بخش بالایی آن زیر راس فرق سر، نقطه (Du20) *baihui* واقع است و بخش پایینی آن به (Du6) *fengfu* می رسد. گذشته از این قلب که مسکن ذهن و همچنین کبد که حکمران گستردگی عملکرد انرژی حیاتی می باشد هر دو مرتبط با فعالیتهای روحی هستند؛ براساس طب باستان چین فعالیتهای روحی با ارگانهای متنوعی کنترل می شود و قلب آغازگر اصلی این فعالیتها می باشد.

۲. زهدان (بچه دان)

عملکرد زهدان اداره قاعدگی زنانه و تغذیه جنین می باشد. کاتالها و ارگانهای داخلی مرتبط با عملکرد زهدان به صورت زیر می باشند:

(۱) **کلیه** : زهدان متصل با کلیه و تنها وقتی که اسانس کلیه فراوان است می تواند دوره قاعدگی بطور منظم تکرار یابد و بارداری و رشد جنین را امکان پذیر سازد

(۲) **کبد** : کار کبد ذخیره خون و تغذیه مهم خون در گردش است، که همچنین مسئول قاعدگی نرمال می باشد.

(۳) **کاتال ren و کاتال chong** : هر دو سر چشمه در زهدان دارند. کاتال *ren* عملکردهای همه کاتالهای بین را تنظیم کرده و جنین را تغذیه می نماید.

کانال *chong* عملکرد *Qi* و فون ۱۲ کانال منظم را تنظیم می کند. *Qi* و فون ۱۲ کانال منظم که از میان ۱۲ کانال عبور دارند به داخل زهدان باز می شوند، همچنین تأثیری بر میزان جریان قاعدگی و سیکل آئنا نیز دارد.

کانال ها

کانالها در تمام بدن پخش می شوند و پیوند ارگانهای داخلی زانگ و فو با بافت ها و ارگانهای متنوع بخش سطحی بدن منجر به تمامیت ذاتی بدن می گردد که در ذیل به معرفی آنها می پردازیم.

(۱) مجموعه اصطلاحات و طبقه بندی ها

سیستم کانالها اصولاً شامل ۱۲ کانال منظم، ۸ کانال یدکی و ۱۵ کانال همسایه می باشد. ۱۲ کانال منظم به علاوه کانال *ren* (زهدان) و کانال *Du* (مقعر) مجموعه ای از ۱۴ کانال مورد استفاده طب سوزنی و موکسا می باشند.

نام کامل هر یک از ۱۲ کانال منظم ترکیبی از سه بخش است:

(۱) **دست و پا.** (۲) **یین و یانگ** (که بین خود به تایی یین، شائو یین و چونه

یین و یانگ به تایی یانگ، یانگ مینگ و شائو یانگ تقسیم می شوند)، (۳)

ارگانهای زانگ یا فو.

دست یا پا در نام کانال مرتبط به این است که کانال از دست یا پا شروع و قاعده

یابند، در فالیکه **یین یا یانگ** و **ارگانهای فو و زانگ** مرتبط به این هستند

که نشان می دهند که کانال در راستای میانی و یا پهلوئی عضو اعتدال دارند و ارگان زانگ و فو مرتبط به آن می باشند. برای نمونه، کانالی که در دست قاعده می یابد و در راستای وجه میانی عضو بالا حرکت می کند، متعلق به ریه است و آن را (کانال ریه دست-تای یین) می نامند.

در مورد ۸ کانال دیگری می توان گفت که ارتباطی با ۱۲ کانال یا مرتبط با ارگانهای زانگ و فو نیستند که در زیر نام آنها به همراه عملکردشان نشان داده شده است:

۱. کانال Du, Du: به معنای کنترل و اداره کردن است که عملکرد اصلی آن کنترل همه ارگانهای یانگ می باشد.

۲. کانال ren: ren: به معنای مسئولیت است که مسئولیت همه کانالهای یین را بر عهده دارد.

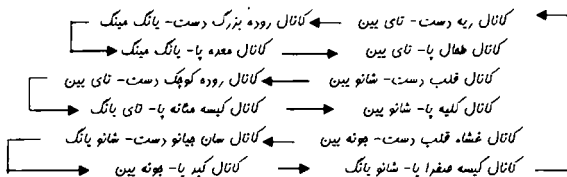
۳. کانال chong: chong: به معنای حیاتی (واجب) می باشد که یک کانال حیاتی مرتبط با همه کانالها است.

۴. کانال Dai: Dai: به معنای احاطه کردن و کمر بند است و عملکرد آن پیوندسازی همه کانالها می باشد.

qiao: qiao: به معنای پاشنه است به این منظور که کانالهای yinqiao و yangqiao از با آغاز می شوند. (yinqiao.۵- yangqiao.۶).

wei: wei: به معنای دُم می باشد و مشخص کننده ارتباط است به این معنی که کانالهای yinwei و yangwei به ترتیب با همه کانالهای یین و یانگ در ارتباط می باشند. (yinwei.۷- yangwei.۸).

اکنون نوبت به معرفی ۱۲ کانال منظم است، بنابر آنچه گفته شد با نگاهی به نمودار زیر:

براهتی می توان نام کاناتلها و محل آنها را فرا گرفت ضمن اینکه در مباحث بعدی آنها را بطور واضح بر روی بدن نمایش خواهیم داد .

(۲) عملکرد کاناتل ها

واقعیه کاناتل ها به گردش در آوردن خون و Qi گرم کردن و تغذیه یافتن و پیوند سازی همه بدن است. آنگاه که حافظ سلامت ارگانهای زانگ و فو، ۳ عضو، پوست، ماهیچه، رباط (تاندون) و استخوان می باشد، از دیدگاه آسیب شناسی ، کاناتلها مسئول رخ دادن و انتقال بیماری می باشند. کاناتلها نه تنها مداخل درونی برای عوامل بیماریزای بیرونی هستند، بلکه آنها گذرگاههای مهمی میان ارگانهای زانگ و فو، یافتن و ارگانهای بیرونی بدن می باشند. برای مثال عدم عملکرد کبد در ترفیع گستردگی Qi ممکن است منجر به اخت Qi معده با ظهور حالت تهوع و استفراغ گردد. بعنوان مثال دیگر، درد سوزان و ریشی (زخمی) زبان به علت اشتعال آتش قلب است. پانزده هر یک از ۱۲ کاناتل مرتبط، مرتبط و وابسته با یک ارگان خاص زانگ و یا فو می باشند، برای مثال عملکرد کبد، ترفیع و گستردگی Qi در تراوش و دفع مواد زائد است، آن کاناتل در ناحیه « دایره اکم » واقع است. هلیبه زرد و درد این ناحیه نشانگر افتلال در کبد می باشد.

بعنوان مثال دیگر، سرفه و درد قفسه سینه نشانگر افتلال در ریه است که وظایف انجام اعمال تنفسی را بر عهده دارد که سرفشمه آن در قفسه سینه می باشد.

Qi. خون و مایع بدن

Qi خون و مایع بدن موارد اساسی در بدن جهت تقویت و حمایت فعالیت‌های حیاتی می باشد. موجودیت و عملکرد آنها به ویژه Qi بطور کلی در فعالیت‌های تابعی ارگانها و بافت‌های متنوع آشکار می باشد. Qi خون و مایع بدن همراه با ارگانهای زانگ و فو و لانالها، تنوری پایه و اساسی فیزیولوژی انسان را در طب باستان چین می سازند.

Qi (۳)

Qi در جنبه های متنوعی از فیزیولوژی (علم وظایف اعضاء)، پاتولوژی (آسیب شناسی) و معالجه بالینی مورد بحث قرار می گیرد. بطور کلی در هنگام صحبت کردن در مورد کلمه Qi دلالت بر هر دوی ماده و عملکرد داریم؛ برای نمونه، پاک کردن Qi هدر رفتن Qi و Qi از اسانس غذا، مواد Qi می باشند از طرفی مواد Qi قلب، کبد، طحال، کلیه، معده و Qi کانالها، Qi تابعی و وظیفه مند است. ماده و عملکرد دو مفهوم متفاوت از هم می باشند اما ارتباط نزدیکی با هم دارند و نمی توانند کاملاً از هم جدا شوند به این دلیل که عملکرد باید بر مبنای یک ماده معین باشد. در حالیکه شکل معینی از ماده، منتهی به نمایش یک عملکرد مشابه است. توصیف کننده های ماده Qi در بدن انسان متنوع با پفش، منبع و عملکرد می باشند.

منبع Qi (yuanqi) بعنوان Qi کلیه شناخته می شود، که جوهری ارثی از والدین و مرتبط با عملکرد تولیدمثل می باشد که اشاره به Qi ارثی دارد.

تمیز کردن qi (qingqi) و qi از اسانس غذا، پترتیب از جو و غذای بعد از تولد حاصل می شود که بعنوان qi آلتسابی شناخته می شود. دو نوع qi در قفسه سینه اسانس qi (zongqi) را تشکیل میدهند که عملکرد اصلی آن تغذیه قلب و ریه و بالا بردن عملکردهای اداره خون و رگها و انجام تنفس را بر عهده دارد. هر دوی qi مغذی (yingqi) و qi ترافعی (weiqi) را ماده اساسی در غذا تشکیل می دهد.

(۴) خون

اسانس غذای مشتق شده توسط هضم و جذب طحال و معده به داخل قلب و ریه انتقال داده می شود و سپس بداخل خون قرمز توسط دو ارگان تغییر شکل داده می شوند. کلیه ذخیره گاه اسانس می باشد. اسانس کلیه در فرآیند گردش خون از مغز و استفوان حمایت می کند. بنابراین خون شکلی از اسانس است که شامل اسانس غذا و اسانس کلیه می باشد. علاوه، qi کلیه انتقال و تغییر شکل دادن را توسط طحال و معده ترفع داده و توان عملکرد تغییر شکل قلب و ریه را بالا می برد. خون از مغذی qi هایع بدن و اسانس کلیه ساخته می شود. که مواد اساسی برای اعمال خون می باشند برای مثال، به جریان انداختن رگهای مغزی بدن و بالا بردن فعالیتای تابعی ارگانها و بافتهای متنوع، خون و qi ارتباط نزدیکی با همدیگر دارند، گردش خون وابسته به qi می باشد، در حالیکه شکل رشد و پخش qi مرتبط با خون است. همچنین xu (نقصان) qi اغلب منجر به xu خون است، و xu خون در گردش، اغلب منجر به xu qi می باشد. رکود qi اغلب باعث رکود خون و بالعکس می باشد.

(۵) مایع بدن

غذا و نوشفءنی ءوءژه بعء از عمل ءءزء به مایع بدن ءفءفء می ءوءء، که در ءون و ءفره ها و درزهائ باءءها وءوء ءارء. مایع بدن ءو نوع می ءاشءءا. نوع شءاف و رءفف که ءوءء کرم کءرن و ءءزه ءءفلاء و مرءوب ءافءن ءوسء ءءافل آءها ءوءء می کءنء. ۲. نوع ءفره و ءسءناک که ءءاءء از ءفره های مءافصل، مءز و روزه های بدن، روان سازی مءافصل، سءف کءرن مءز و مرءوب سازی روزه ها را ءء عوءه ءارء. عرق لءرن، اءرار و ءزاق همه اشكائ از مایع بدن می ءاشءنء. ءون همءفنن هاوی مءزان زفءاری از مایع بدن اسء. از لءاظ ففزفولوءفكف و ءاءولوءفكف، عرق کءرن، اءرار، ءزاق و ءون اءءءاء ءزءفكف با مءابولفسم مایع بدن ءارنء.

ءلء شناسف ءوءوء آءءن ءفمارفها

ءءن آءمف مءءصف به ءواناف ءافءاری در مءافء ءعرض ءوع های مءءلفف از عواءل ءفمارفءا می ءاشء. آءءهانكه فك اءءءاء ءءكاءءنگ را با ءكوءءاری ءعاءل ءرءوف، مءان بدن انسان و ءراءف مءفء زفسم ءرءرار می سازء. ۱ افن ءواناف با ءام عاءل ءء ءفمارف (ءف) ءوانءه می ءوءء.

۱. ۶ عواءل ءفرونف

ءفففراء ءرمال در آب و هواف ۳ ءصل عموماً به ءار، سرما، ءابءسان کرم، رءوبءء، ءشكف و (كرمء، آءش، كرمای ملافم) ءام كءزاری مءشوء. ءعالفءهای ءفاءف بدن انسان اءءءاء ءزءفكف با ءفففراء آب و هواف ءارء. اكء افن عواءل ءءور عفء ءرمالف ءفففر كءنء یا به ءفبعء سازكار بدن انسان ءزور ءشار ءفاورنء، یا عاءل ءء ءفمارف بدن ءعفف ءءه ءاشء، آءرءمان اسء كه بدن ءءار ءفمارف ءواءر ءء.

الف) باد

عامل بیماریزای باد در بهار شایع می باشد که بعنوان بیماریهای بار از آن نام می برند. بعد از عرق کردن، یا خوابیدن در یک آبغور یا قرار گرفتن در برابر باد علائم آن ظاهر می شود :

(۱) باد، دارای ویژگی پراکنندگی بسوی بیرون و بالا را دارد که یک عامل بیماریزای یانگ می باشد، از بیرون به بدن نفوذ می کند، اغلب به عضوهای بالای بدن و جهت تضعیف کردن **qi** تدافعی و باعث اختلال در باز و بسته کردن منافذ بر روی سطح بدن حمله می نماید. از علائم آن می توان، سردرد، گرفتگی دماغ، درد و سوزش گلو، پف کردن صورت، ناسازگاری با بار و عرق کردن را نام برد .

(۲) باری که در تندبازها رخ میدهد با تغییرات سریع مشفق می شود که بیماریهایی که در این دسته روی می دهند، شامل التهاب و درد مفاصل و کفیر می باشد.

(۳) باری که با حرکت ثابت مشفق می شود، میل به حرکت دائمی دارد، که باعث حرکات غیرعادی یا اسپاسم و سفتی بالا تنه و عضوها می شود، گرفتگی و لرزش ۳ عضو و سفتی کردن را می توان نام برد. همچنین، کزاز، انحراف چشم و دهان و ریشه های صورت مرتبط با این عامل می باشند.

(۴) باد، مستعد در شرکت کردن با دیگر عوامل بیماری زا می باشد، عامل بیماریزای بار می تواند با سرما، رطوبت، خشکی یا گرما شریک شده و عاملهای بیماریزای کاملی با نامهای بار-سرما، بار-رطوبت، بار-خشکی یا بار-گرما را بوجود آورد، باد همچنین ممکن است با بلغم تولید یک علامت بیماری با نام بار-بلغم بنماید.

ب) سرما

عامل بیماری زای سرما در زمستان شایع می باشد که بعنوان عوامل بیماریزای سرما نام گرفته است. در فصل سرما، با پوشش لباس کم و بعد از عرق کردن در معرض سرما قرار گرفتن و... همه در رشد عامل بیماریزای سرما نقش دارند.

(۱) سرما یک عامل بیماریزای بین می باشد که یانگ **qi** را مصرف می نماید، یا به گونه ای دیگر سردی باعث افزایش بین و بنابراین عامل بیماریزای بین می گردد. و قتی که یانگ **qi** بدن توسط سرما مصرف می شود، عملکرد نرمال خود را که بالا بردن درجه گرمی بدن است از دست می دهد و همچنین سرما با مواردی همچون سرد شدن بدن، لرزیدن، سردی اعضا، کمردگی، اسهال با غذاهای هضم نشده در مدفوع و افزایش مغم ادرار روشن آشکار می شود.

(۲) سرما که با انقباض و رکود مشفق می شود توسط تعرض این عامل بیماریزا ممکن است باعث انقباض کاناها و تأخیر در گردش خون گردد، علائم آن درد طبیعی، سردی و بی حسی می باشد. سرما ممکن است همچنین باعث بسته شدن منافذ با سردی و کمبود در عرق کردن شود.

پ) گرمای تابستان

این عامل بیماری تنها در فصل تابستان رخ می دهد که با عنوان عامل بیماریزای تابستان گرم شناخته می شود. آغاز آن اغلب با قرار دادن بدن در مقابل نور خورشید در روزهای گرم، یا ماندن در یک اتاق گرم بدون تهویه می باشد.

(۱) تابستان گرم **qi** و بین را مصرف کرده و ممکن است باعث برهم زدن ذهن گردد. توضیح اینکه عامل بیماریزای تابستان گرم یک عامل یانگ می باشد که از جمله ویژگیهای آن بطور مستقیم و پراکنده بسوی بالا رفتن است. تعرض این عامل بیماریزا باعث افزایش عرق کردن، تشنگی، کوتاهی تنفس، سستی و غلیظ کردن ادرار می

باشد. در موارد شدید آن ممکن است بصورت تب بالا، بیقراری، پوست فشرک قرمز، و همچنین علائم تافووشی روحی همچون عمله ناکوانی، روان آشفتگی و کما باشد.

(۲) تابستان گرم، اغلب با رطوبت باعث بیماری می شود. پنانچه باران، گرمای تابستان را جمع می کند. از علائم آشکار آن گیجی، احساس سنگینی در سر، احساس ففگی در سینه، حالت تهوع، بی اشتها، اسهال و تبیلی عمومی را می توان نام برد.

ت) رطوبت

عامل بیماریزای رطوبت اساساً در فصل بارانی تابستان دیر رخ می دهد، که بعلمت پوشش لباس مرطوب با عرق یا باران، چا و مکان مرطوب و تماس مکرر با آب در طول کار بوجود می آید.

(۱) رطوبت یک عامل بیماریزای ذاتی است که در طبیعت پر بار می باشد. در هنگام تعرض، باعث بالا رفتن علائمی همچون سنگینی و یک احساس بارکردگی در سر می شود پنانچه گویی که سر را با یک باندرگه می زنند. همچنین گیجی، سستی عمومی، سیری (احساس ففقان) در قفسه و بالای شکم، حالت تهوع، استفراغ و یک طعم شیرین و پسیبند را در دهان به همراه دارد.

عامل بیماریزای رطوبت یک ملعون در طبیعت بشمار می رود، تعرضات آن اغلب باعث بیماریهای پوست، زخم های تراوشی و آب و اذرار تیره و ... می شود.

(۲) رطوبتی که با ناروانی و رکود مشغص می شود اغلب دیر اتفاق می افتد و با علائم bi (شامل التهاب و درد مفاصل) و التهاب مغز مسری همراه است.

ث) خشکی

این عامل بیماریزا اغلب در پاییز دیر، و قتیکه در یو فقدان رطوبت وجود دارد رخ می دهد. عامل بیماریزای فشرگی مایع بین را کاهش می دهد (بویژه بین ریه) و از لحاظ درمانی، فشرگی و درد کلو، سرفه خشک به همراه خلط سینه و ... از جمله بیماریهایی هستند که با این عامل بوجود می آیند.

(ج) گرما، آتش، گرمای ملایم

گرما، آتش و گرمای ملایم هر سه عامل بیماریزای یانگ می باشند. آنها از یک طبیعت یکسان می باشند اما در شدت با هم تفاوت دارند. در میان آنها، آتش بیشترین شدت و گرمای ملایم کمترین شدت را دارد.

گرما، همچون گرمای تابستان، دارای خصوصیات پراکندگی و کاهش بین با تعادل به سوی هر هم زدن ذهن را دارد.

(۱) تعرض گرما متعادل با تحریک بار، باعث افتلال در خون می شود. افزایش عامل بیماریزای گرما در خروج بین از کبد باعث سوء تغذیه تاندونها و کاتالها می گردد. از علائم آشکار آن می توان تب بالا که با آشفته گی روانی و کما همراه است و همچنین تشنج، فشرگی کردن، بالا رفتن هشم ها را نام برد. این نوع را شدت گرمای تحریک کننده بار، گویند، همچنین ممکن است باعث خون دماغ شدن و جوش های پوست شود که آن را می توان افزایش گرمای هر هم زنده خون نامید.

(۲) عفونت پوستی از جمله بیماریهایی هست که توسط این عامل بوجود می آید، همچنین بیماریهای پوستی مانند دمل بزرگ، جوش، التهاب و زخم با سرفی ممل، ورم، داغی و درد اساساً توسط این عامل بیماریزا بوجود می آیند.

۲.۲ عامل روحی

فعالیت‌های روحی مرتبط با احساسات می‌باشند که در طب باستان چین به شادی، عصبانیت، افسردگی، غم، تفکر زیاد، ترس و ترس ناگهانی طبقه‌بندی و با نام عوامل بیماری‌زای درونی شناخته می‌شوند. این ۷ احساس، بازتابی از حالات روحی انسان است، پتانیه با تمرینات متنوعی در محیط زیست وی برانگیخته می‌شوند.

بیماری‌هایی که اغلب با این عوامل صورت می‌گیرد، عدم عملکرد ارگان‌های زانگ و فو و اختلال در گردش Qi و خون را نشان می‌دهند. بعنوان مثال، عصبانیت به کبد، افزایش شادی به قلب، غم به ریه، تفکر به طحال، و ترس به کلیه صدمه می‌زند. به گونه‌ای دیگر افزایش غم، افسردگی و تفکر عمیق ممکن است باعث عدم فعالیت طحال و معده در انتقال و تغییر شکل داشته باشند که آن‌ها نیز باعث بی‌اشتهایی و سیری غیر عادی و بادکردگی بعد از وعده‌های غذا می‌شود.

۳. عوامل بیماری‌زای متفرقه

که شامل خوردن غذاهای ناهنجار، فشار زیاد و استرس یا فقدان توان فیزیکی، زخم‌های پیراقتی، رکود خون و بلغم می‌باشند که در ذیل به توضیح آنها می‌پردازیم:

۱. خوردن غذاهای ناهنجار

(۱) به اجبار غذا خوردن یا زیاد خوردن غذای سرد یا قام که بر روی عملکرد طحال و معده در انتقال، تغییر شکل، دریافت و هضم و جذب غذا اثر گذاشته و باعث حالت تهوع، استفراغ، آروغ زدن، هوای ناپاک، درد بالای شکم و درد با بادکردگی شکم، قورقور شکم و اسهال می‌گردد.

(۲) افراط در نوشیدن الکل یا مواد روغنی و خوردن غذاهای بیش از اندازه پاشنی دار موجب تولید رطوبت-گرما یا بلغم-گرما می شود که اول بر روی طحال و معده اثر می گذارد .

(۳) خوردن مواد مغزی فیلی کم، بدلیل کمبود غذا و نیز ضعف طحال و معده مانع خوردن مواد مغزی با تأیید بر گوارش و جذب می شود. سوء تغذیه از نشانه های فون و qi ناکافی است که منتهی به مرض لاغری، سستی، گیجی، تاری دید، تپش قلب و حتی سنکوپ می شود .

(۴) خوردن غذاهای غیربوذاشتی از جمله غذاهای آلوده به مواد سمی یا غذای بیات که بر روی طحال و معده اثر گذاشته و باعث بیماریهای انگلی روده ها می شود .

(۲) فشار زیاد و استرس یا فقدان توان فیزیکی

به گفته ای کهن در فرهنگ باستان چین آب جاری بیات نمی ماند و لولاهای در، توسط گرم فوره نمی شوند، به این منظور که حرکت دائم ممکن است جلوی پیزههایی را که فاسد می شوند بگیرد و توان فیزیکی در زندگی مهم است. بهر حال اسرار ورزیدن روی فشار زیاد ممکن است به بیماریهایی بدلیل مصرف عامل ضد بیماری و با علانمی همچون لاغری، سستی، افزایش عرق کردن، تپش قلب، گیجی، و تاری دید همراه باشد. فقدان توان فیزیکی یا توان فیزیکی مورد نیاز باعث تأخیر در گردش qi و فون و بطور کلی ضعف عمومی، سستی، پاخی و کوتاهی تنفس بعد از فشار می شود. همچنین باعث پایین آمدن مقاومت عمومی بدن می گردد .

افزایش فعالیتوای جنسی که به qi کلیه صدمه می زند، باعث آشکار شدن ضعف سلامتی، پشت درد، سستی و بیخالی می شود .

۴. زخمهای جراحی

همچون شکاف هایی بوسیله تیراندازی تفنگ، کوفتگی ها، رگ به رگ شدن، تاول ها و سوختگی ها، نیش و گاز گرفتن حیوانات یا حشرات است.

۴. رکود خون و بلغم

(۱) **رکود خون** : بعثت تأخیر در گردش خون برلین عوامل متنوع و از مجرای خود خارج شدن خون و به فضای میان بافت ها یا در غفره ها یا شیارها رفتن می باشد، خون باقیمانده در بدن باعث اختلالات عملکردی مختلفی می شود ،

(۲) **بلغم** : اختلالات عملکردی ریه، طحال و کلیه ممکن است باعث نامنظمی متابولیسم آب، استفراغ پش غیر عادی مایع بدن می شود، و قتیکه بلغم تشکیل می شود ممکن است در بخش های از بدن و علائم مختلفی همچون موارد زیر داشته باشد :

الف) بلغم-رطوبت : که بر روی ریه (سرفه، آسم و دفع بلغم با افزایش خلط) اثر می گذارد.

ب) بلغم قلب را می پوشاند : که باعث کما و فرقر در رگها می شود.

ج) بلغم مانع کانالها می شود : که قلبی ناقص، انصراف پشتم ها و دهان و بی حسی اعضاء را بدنبال دارد.

د) بلغم زیر پوست نگهداری می شود : این گرفتگی شکل نرمی دارد و برآمدگی قابل حرکتی است.

« شیوه های تشخیص »

۱. معاینه (بررسی با چشم)

۲. گوش کردن (به صداهای داخل بدن) و حس بویایی

۳. پرسش کردن

۴. معاینه با دست

به عنوان ۴ شیوه تشخیص در طب باستان چین شناخته می شوند. که در ذیل به طور مفصل به بررسی هر یک از آنها می پردازیم.

(۱) معاینه بوسیله مشاهده با چشم

الف) مشاهده عبارات و بیانات بیمار

بیان یک ابراز بیرونی از فعالیت‌های حیاتی می باشد. بطور کلی در مورد صحبت کردن، اگر بیمار در حالت یک روحیه بطور مساعد باشد دارای رفتارهای نرمال با درفشش در چشم

و پاسخ آگاهانه است و اگر بیمار بدون رویه مساعد باشد در بیان الفاظش بی تفاوت همراه با چشم‌های گرفته و پاسخ‌های کسل‌کننده است.

ب) مشاهده رنگ پوست بیمار

مردم اغلب از رنگهای مختلفی می‌باشند، با این حال یک پوست درفشان یا رنگ طبیعی یک حالت نرمال می‌باشد. برای نمونه، رنگ بدن یک فرد چینی سالم، اندکی تیره با درخشش و چهره سرخ و سفید است.

رنگ چهره ناسالم: قرمز که نشانه وجود گرما است؛ کمرنگی که نشانه وجود سردی یا xu فون است؛ زرد روشن که نشانه یرقان و ارجوانی مایل به آبی بعلت رکود فون یا درد شدید است. درباره علائم رنگهای مواد زائد بدن از قبیل، مواد ترشح شده توسط بینی، فلط، مدفوع، ادرار و ترشح مهبلی، که روشن و سفید می‌باشد بطور کلی نشانه xu و سردی است. در حالیکه رنگ تیره و زرد نشانه shi و گرما است. قابل توصیه است که رنگ‌ها در روز روشن نگریسته شود زیرا رنگ واقعی زیر نور لامپ آشکار نمی‌شود، بویژه اگر لامپ دارای رنگهای سایه دار باشد.

پ) مشاهده ظاهر بیمار

مشاهده شکل ظاهری بیمار شامل این است که بدانیم آیا بیمار چاق است یا لاغر و آیا اینکه تغییر غیر عادی در شکل ایستادن و شیوه راه رفتن، نشستن، دراز کشیدن و مشاهده می‌شود آیا هیچ حرکت غیر نرمالی در بالا تنه و اعضایش قابل مشاهده است، بطور مثال در شفص چاق اغلب xu qi و بیشتر بلغم-رطوبت وجود دارد؛ در حالیکه در شفصی که مریض لاغری دارد اغلب فزونکاری آتش نوع xu وجود دارد. فلج بودن دست‌ها و پاها معمولاً نشان از غیر کافی بودن qi و فون وانسداد کانالها است.

و فون است، که اثر در سوء تغذیه رباط ها و رگها دارد. این علائم ممکن است همچنین بعلت تعرض عوامل بیماریزا به داخل کانالها بوجود آیند.

ت) مشاهده زبان

این نوع مشاهده شامل مشاهده زبان و پوشش روی آن می باشد که شیوه ای مهم در تشفیص بوسیله معاینه می باشد. ارتباط نزدیکی میان زبان و ارگانهای زانگ و فو، کانالها، qi، فون و مایع بدن وجود دارد. هر اختلالی ممکن است اثری آشکار روی زبان بگذارد. که رنگ، شکل و شرایط فکشی یا رطوبت همچنین جنبه کی زبان در تشفیص نوع بیماری بسیار مهم می باشد. یک زبان نرمال دارای یک سایز مناسب، رنگ قرمز روشن، آزاد در حرکت و با یک پوشش لایه نازک سفید روی سطح آن که نه فشک و نه زیاد مرطوب است می باشد. ابتدا زبان و سپس پوشش روی آن را بررسی می کنیم.

(۱) زبان

a) **زبان رنگ پریده**: کم رنگتر از زبان نرمال قرمز می باشد که نشان از علائم xu یا نوع سردی دارد که باعث تضعیف یانگ qi و غیر کافی بودن qi و فون یا بعلت تعرض عامل بیماریزای بیرونی سرما می باشد.

b) **زبان قرمز**: بطور غیر نرمال قرمز روشن می باشد که نشانه های متنوعی از علائم گرما از قبیل نوع shi بعلت تعرض عامل بیماری زای گرما و نوع xu که اثر در مصرف مایع بین دارد.

c) **زبان قرمز عمیق**: رنگ قرمز عمیق زبان در حالت شدیدی از یک بیماری تپی که توسط عامل بیماریزای گرما از بیرون به داخل بدن انتقال می یابد رخ میدهد.

همچنین بنظر می آید که بیمار از یک بیماری بطول انجامیده رنج می کشد بطوریکه مایع بین تپله گشته و آتش درونی که از نوع YU می باشد، فزونی یافته است.

د) زبان مایل به ارغوانی (یا با نقاط ارغوانی): که نشان از رکود qi و خون است و همچنین نشان از فزونی سرمای درونی بعلمت نقصان یانگ می باشد.

ه) زبان شل: یک زبان بزرگتر از نرمال، شل، و سفید در رنگ و بعضی وقتها با با ماندن اثرات دندان بر روی لبه های آن، نشان از نقصان هر دوی qi و یانگ و نگهداری رطوبت-بلغم در داخل بدن است و زبان شل عمیقاً قرمز در رنگ، نشانه فزونی عامل بیماریزای گرما در درون و فزونی آتش قلب می باشد.

و) زبان شکاف برداشته: خط ها یا شکافهای نامنظم روی زبان نشان از مصرف مایع بدن توسط افزایش گرما می باشد، همچنین از دست دادن اسانس کلیه و فزونی آتش بعلمت نقصان یین است. زبان شکافته شده ارثی و زبان شکافته شده بدون هیچ علانم بیماری بطور نرمال مورد ملاحظه قرار می گیرد.

ز) زبان خاردار: جوانه های برآمده روی سطح زبان توری همچون خاردارند، و معمولاً در رنگ قرمز هستند که نشان از فزونی آتش عامل بیماریزای گرما می باشد.

ح) زبان سفت و لرزنده: زبانی که سفت و دارای برآمدگی سفت یا به حالت جمع شدگی منتهی به لکنت دارد، نشان از تعرض عامل بیرونی گرما و موجب اختلال ذهن توسط بلغم-گرما می شود. همچنین موجب زبان بین کبد توسط گرمای قوی که بار را بجم می زند یا کاتالها را توسط بلغم-بار مسرود می کند. زبان لرزنده بنظر بیماری دنیانه داری است که اغلب نشان از نقصان هر دوی qi و یین دارد.

ز) زبان منحرف شده: که نشان از انسداد کاتالها توسط بار- بلغم می باشد.

(۲) پوشش روی زبان

۱) پوشش سفید : این پوشش ممکن است نازک و یا ضعیف، پسبنک یا فشک باشد. یک پوشش نازک سفید زبان نرمال است، اما وقتی که به یک بیماری بیرونی بشمار می رود، آن معمولاً نشان از تعرض به ریه توسط باد-سردی است. پوشش ضعیف سفید زبان معمولاً نشان از نگهداری غذا می باشد. پوشش پسبنک معمولاً نشان از تعرض بوسیله عامل بیرونی سردی-رطوبت یا نگهداری بلغم-رطوبت در درون می باشد. پوشش زبان فشک سفید معمولاً نشان از تعرض بوسیله عامل وابسته به طاعون است.

۲) پوشش زرد : این پوشش نیز ممکن است، نازک، ضعیف، پسبنک یا فشک باشد. که پوشش زرد نازک معمولاً نشان از تعرض به ریه توسط باد-گرما می باشد، در حالیکه پوشش ضعیف زرد معمولاً نشان از تجمع مانرگار غذا در معده و روده ها است. پوشش پسبنک زرد زبان معمولاً نشان از معنی دادن تجمع رطوبت-گرما در درون یا انسداد ریه توسط بلغم-گرما می باشد. پوشش فشک زرد زبان معمولاً نشان از تجمع گرما در معده و روده ها که نتیجه در زبان بین دارد.

۳) پوشش سیاه مایل به خاکستری : این پوشش روی زبان ممکن است فشک یا مرطوب باشد. پوشش مرطوب معمولاً معنی نگهداری رطوبت-سردی در درون یا سردی خیلی زیاد درونی بعلت نقصان یانگ می باشد و پوشش فشک معمولاً نشانه مصرف مایع بدن بوسیله افزایش گرما یا فزونکاری آتش بعلت نقصان یین است.

۴) پوشش پوست انداختن : این پوشش بعنوان جغرافی زبان شناخته می شود اگر تمام سطح زبان پوست بیاندازد به یک سطح هموار تبدیل می شود و در این شرایط

آن را زبان صیقلی می نامند. هر دوی این نشانه ها نمایانگر بصران در یک بیماری حولانی که عامل ضد بیماری بشدت صدمه دیده و بین بطور فاحشی نقصان یافته می باشد.

۲. معاینه با گوش کردن بصداهای بدنی و حس بویایی

(۱) شنیدن

(a) **گوش کردن به صحبت**: در حالت کلی صحبت کردن بطور ضعیف و با صدای پایین نشان از علائم نوع Xu می باشد در حالیکه صحبت کردن با بیه قوب نشان از نوع shi است. هزبان بمعنی تیرگی قلب توسط گرما-بلغم است. غرغم کردن یا برگویی زیاد بمعنی افتلال در ذهن می باشد. گذشت اشاره بر ممانعت کانالها بوسیله باد-بلغم دارد.

(b) **گوش کردن به صدای تنفس**: تنفس ضعیف بومراه تنفس کوتاه و عرق کردن بعد از فشار کم معمولاً نشانه نقصان qi قلب و ریه می باشد؛ تنفس ناهنجار و فشن بومراه آسم و فلط زیاد نشانه علائم گرما-بلغم یا رطوبت-بلغم در ریه وابسته به نوع shi می باشد.

(c) **گوش کردن به صدای سرفه**: سرفه با یک صدای زمفت و فشن معمولاً نشانه تعرض باد-سردی به ریه یا تجمع سردی-بلغم در ریه می باشد. سرفه با صدای واضح نشانه تعرض به ریه توسط باد-گرما یا تجمع گرما-بلغم در ریه است. سرفه فشک با فلط کم اغلب بعلت صدمه رساندن به ریه با عامل بیماریزای فشکی یا یک دوره حولانی نقصان بین ریه می باشد.

(۲) بوییدن

بوی زننده مواد زاید و تغلیظ شده نشانه علانم گرمای نوع *shi* است. در هالیکه بوی بی مزه نشانه سردی نوع *ma* است. برای نمونه فلت غلیظ با بوی ناپاک نشانه گرما- بلغم در ریه می باشد. در هالیکه فلت بی بو، واضح و رقیق نشانه سرما- بلغم در ریه است. ادرار کم زرد رنگ عمیق با یک بوی نهاننده نشانه رطوبت- گرما در کیسه مثانه است. در هالیکه ادرار فراوان، واضح و بی بو نشانه سرما در کیسه مثانه و وابسته به نوع *ma* است. در تنفس گیرداشتن نشانه گرما در معده می باشد.

۴. پرش کردن از بیمار

پرشش کردن از بیمار یا همراه او ما را در امر درمان بسیار یاری می نماید تا عوامل بیماریزا را بهتر تشخیص دهیم.

(۱) سردی قلب

رفردادهای همزمان سردی و تب در آغاز یک بیماری نشانه تعرض به بفش های سطحی بدن بوسیله عوامل بیماریزای پیرونی میباشد. اگر سردی شرایط غالب را دارد نشانه تعرض توسط باد- سرما است. در صورتیکه تب شرایط غالب را دارد، نشانه تعرض توسط باد- گرما می باشد.

سردی بدون تب ممکن است بعلت عامل درونی سرما باشد که نتیجه در ضعف یا ننگ *qi* دارد. این ممکن است وقتی که عامل بیماریزای پیرونی سرما بطور مستقیم بر روی یک ارگان زانگ یا فو اثر می گذارد نیز رخ دهد. در این قبیل موارد، اساس سرما، درد در ناحیه شکمی و اسهال با غذاهای هضم نشده در مدفوع وجود دارد.

تب بدون سردی ممکن است رخ برهد. تب بالا داشتن نشانه افزایش گرما در درون بدن بعلت تعرض عامل بیماریزای پیرونی یا انتقال عوامل بیماریزای پیرونی به داخل

باشد. تب کم در یک زمان معین از روز که اتفاق می افتد بعنوان تب هزر و مدی شناخته می شود، عامل سبب شناسی، آغازگرهای درونی ای است که توسط نقصان بین بوجود می آید. بیمار ممکن است یک احساس بیقراری، که از درون به سطح بدن انتقال می یابد را داشته باشد، که با نام تب هزر و مدی که سرپوشه در استخوان دارد، خوانده می شود.

(۲) عرق کردن

زمانیکه بخشهای سطحی بدن توسط عامل بیماریزای بیرونی باد-گرما مورد تعرض قرار می گیرد، ما دچار عرق کردن می شویم، در حالیکه فقدان عرق، بمعنای تعرض باد-سرما به بدن است. عرقهای متناوب و مکرر با دفع قلیل به عرق کردن اتوماتیک معروف است، که آن معمولاً بعلت ضعف یانگ qi و سستی qi تدافعی می باشد. عرق کردنی که در طول خواب و ایستادن در حالت بیداری رخ می دهد بعنوان عرق کردن شبانه نامیده شده است، که معمولاً نشان از یک علامت فیلوی جدی از فرسودگی کلی یانگ qi می باشد.

(۳) غذا و نوشیدنی، اشتها و حس چشایی

تشنگی یا میل به خوردن مایع ها به نظم نشان از علانم درونی گرما دارد، در حالیکه نداشتن تشنگی، یا بدون میل به خوردن مایع ها نشان از سرما-رطوبت دارد. نوشیدنی ها و غذاهای سرد حاکی از علانم گرما می باشد، در حالیکه نوشیدنی ها و غذاهای داغ دالالت بر علانم سرما دارد. بی اشتها، بی مزگی در دهان و سیری در شکم و بالای آن، نشان از ضعف طحال و معده دارد. بیقاعده آروغ زدن، استفراغ و انزجار در رویت غذا قبل از اینکه سیر بشوید نشان از نگهداری غذا دارد. هسبنگی و شیرینی مزه در

دهان نشان از رطوبت- کرما دارد. در هالیکه مزه تلخ در دهان اشاره به فزونی آتش کبد و کیسه صفرا دارد.

(۶) خروج مدفوع و ادرار

یبوست بعلت فشکی مدفوع به طور کلی نشان از کرما در روده ها می باشد که وابسته به علائم نوع *shi* است- یبوست در اشخاص مسن، زنان بعد از وضع حمل یا بعد از بیماریهای متعددی در افراد رخ می دهد. که نشانه یک علامت از نوع *xu* بعلت نقصان *qi* و ناکافی بودن مایع بدن را دارد. مدفوع فوونی یا چرک. از علائم عمده از وجود رطوبت- کرما در روده ها است. مدفوع شل یا غذای هضم نشده نشان از ضعف و سرمای طحال و معده می باشد.

اسهال مداوم قبل از بامداد مربوط به نقصان یانگ طحال و کلیه است. ادرار زرد رنگ عمیق بطور کلی نشان از گرمای نوع *shi* دارد در هالیکه ادرار واضح و فراوان نشان از سرمای نوع *xu* دارد. ادرار مکرر با مقدار اندک و زرد پم رنگ در نشان از تجمع رطوبت- کرما در کلیه و کیسه مثانه دارد. ادرار مکرر با شکل واضح نشان از *xu* و سردی کلیه و کیسه مثانه دارد. نگهداری ادرار یا مشکل پکاتیدن آن اغلب بعلت نگهداری رطوبت- کرما در کیسه مثانه است. ناکافی بودن یانگ کلیه نشان از وجود سنگ یا رکود فون می باشد. ادرار قلیل اغلب بعلت *xu* هر دوی طحال و کلیه و تجمع با نگهداری آب در بدن روی می دهد.

(۵) درد

دردی که با فشار آوردن روی آن بدتر شود وابسته به نوع *shi* است و اساساً نتیجه در تعرض عوامل بیماریزای بیرونی، انسداد کانالها، رکود *qi* و فون. انگل روده ای.

نگهداری غذا یا انسداد بوسیله بلغم دارد. دردی که با فشار بر روی آن آرام شود وابسته به نوع xu است و آن معمولاً با سوء تغذیه تاندونها و گانگالها بعلت ناکافی بودن qi و خون و به هدر دادن اسانس yin همراه است. دردی که با گرما فرونشانده شود از طبیعت سرد است و دردی که با سرما فرونشانده شود از طبیعت گرم است.

سر درد در بیماریهای هار با تعرض عوامل بیماری زای بیرونی بوجود می آید. سر درد ماندگار با حملات تکراری بطور کلی بعلت رکود خون یا اختلال بسوی بالای بلغم می باشد. سر درد تأخیری با یک احساس تهی در سر که با حالت طیفانی و تیرگی دید میباشد بعلت ناکافی بودن qi، خون و به هدر دادن اسانس بین است. درد روی دیافرآگم معمولاً نشان از اختلال قلب و ریه دارد. درد در ناحیه شکمی (معدی) نشان از اختلال طحال و معده دارد؛ درد در ناحیه کمری یا اطراف ناف نشان از اختلال در کلیه و گانگال کوچک دارد. درد زیر ناف و در پایین شکم نشان از اختلال کلیه، کیسه مثانه یا روده های بزرگ و کوچک دارد؛ درد در ناحیه دنده ای نشان از اختلال در کبد و کیسه صفرا دارد.

(۶) خواب

بی خوابی به معنای مشکل خواب رفتن، یا بطور سالم نخوابیدن، بیداری آسان و دوباره نتوان خوابیدن است. بی خوابی همراه با کبھی و تبش قلب معمولاً نشان از افت خون برای تغذیه قلب بعلت نقصان هر دوی قلب و طحال می باشد. بی خوابی همراه با بی قراری در ذهن و اختلال در رؤیای خواب نشان از فرونگاری آتش قلب است. بطور مشکل در نخوابیدن بعلت ناراحتی شکمی بعد از یک وعده سیب خوردن نشان از اختلال قه معده و بی قراری در ذهن می باشد.

هر دم کنترل خواب آلودگی بعنوان خواب مرگی معروف است. اگر آن همراه با کبھی باشد نشان از تجمع بلغم-رطوبت در داخل است. یک وضعیت نیم خواب با سستی

عمومی نشان از نقصان یا ننگ قلب و کلیه دارد. بی هسی با ظهور گرما نشانه های اولیه فانت کما است که با اختلال ذهن بعثت تله انداختن گرما به سوی داخل می باشد. در حالیکه بی هسی بدون نشانه های بروز گرما، اما با فلف فیللی تند در گلو و زبان ضخیم با پوششی چسبناک، نشان از تیرگی ذهن توسط بلغم و رطوبت است.

(۷) قاعدگی زنانه

برای بیماران زن همچنین درباره قاعدگی زنانه، باید از سابقه مرض و درمان زایمانی زنان متاهل سوال پرسید. قاعدگی به یک سیکل منتظم، افزایش در میزان و به رنگ قرمز عمیق، اساساً به علائم گرمای از نوع *shi* وابسته است. یک سیکل به طول انتهایمده، با موارد تغلیبه شده به رنگ روشن متعلق به علائم سرما از نوع *xu* می باشد. درد تورم پیش از قاعدگی در پایین شکم که با فشار روی شدت جریان و یک قاعدگی با رنگ مایل به ارغوانی تیره با توده هایی در آن بمعنی رکود *qi* و خون می باشند. درد بعد از قاعدگی در پایین شکم که نشان از فشار روی جریان قلیل، یک قاعدگی مایل به سرخ روشن در میزان آن است توسط *xu* خون بوجود آمده است.

قاعدگی رقیق سفید رنگ با بوی کم و همراه با کمر درد که نشان از نقصان یا ننگ طحال و کلیه و تجمع سرمای درونی می باشد؛ قاعدگی غلیظ زرد رنگ با بوی زننده، نشان از جریان رو به پایین رطوبت-گرما می باشد. خونریزی زردان بطور بی قاعده بعد از یانستگی، یا تغلیبه درهم موبل به رنگ زرد و سفید با چرک و قون ممکن است نشان از یک بیماری سفت زهرآگین رطوبت در زردان داشته باشد.

۴. معاینه با دست

۱. احساس کردن نبض

معنی واقع بر روی مخرج که تپش های شریانی را برای احساس نبض در نظر می گیریم به سه دسته *guan.cun* و *chi* تقسیم می شوند. نایفه شبیه نیزه ای در مسیر زند زبرین که به *guan* معروف است و میان *guan* و شیار مخرج که *cun* نام دارد و مجاور *chi.guan* نام دارد. این سه نایفه در سمت دست چپ بترتیب برای *guan.cun* و *chi* بازتابی از شرایط قلب، کبد و کلیه است و در سمت دست راست بازتابی از شرایط ریه، طحال و کلیه می باشد.

در هنگام گرفتن نبض بیمار به او اجازه دهید تا دستش را به راحتی روی یک بالشک قرار دهد بطوری که کف دست او به سمت بالا باشد. اول نایفه *guan* بیمار را با انگشت میانی، سپس انگشت اشاره و حلقه را به طور طبیعی روی نایفه های *chi* و *cun* بگذارید. انگشت را ابتدا به سبکی فشار دهید، سپس بطور میانه و سرانجام به سنگینی فشار دهید و در یک دید کلی عمقی-میتران تکرار- ریتم- کشش و شکل نبض را بدست آورید. هر تغییر غیر عادی در هر نایفه از نبض باید با اعمال فشار یکنواخت روی سه نایفه نمایش داده شود. سپس احساس چرکانه سه نایفه و مقایسه کردن بمنظور احساس درست نبض انجام شود. در اینجا ما تعدادی از نبض ها را نام برده ایم ۱

یک نبض عادی دارای فرکانس متوسط، بعنوان مثال ۴-۵ ضربه در هر تنفس، و ریتم منظم می باشد و آن یکنواخت و قدرتمند است.

مطالعه نبض های غیر عادی:

(۱) نبض سطحی

این نبض زمانیکه انگشت را بطور ضعیف و به سبکی روی فشار قوی قرار می دهیم، نشان داده می شود. این نوع اغلب در حالت اولیه ی یک بیماری پروتزا روی می دهد. بعنوان مثال، علانم پیرونی، که ممکن است در بیماری که از بیماری بطول انباشته عذاب می کشند و کسانیکه در یک حالت کلی ضعیف هستند روی دهد.

(۲) نبض عمیق

هنگامیکه لمس سطحی، نبض آشکار را نشان نمی دهد، در عالیکه با فشار سنگین روی آن نبض آشکار می شود. این نوع اغلب در علانم داخلی روی می دهد.

(۳) نبض کند

سرعت این نبض کند است، با کمتر از ۳ ضربه در هر تنفس، این اغلب نشان از علانم سرما می باشد.

(۴) نبض تند

سرعت این نبض تند است، با بیش از ۵ ضربه در هر تنفس، این اغلب نشان از علانم گرما است.

(۵) نبض نوع xu

این نبض ضعیف و بی توان و روی فشار سنگین ناپدید می شود این نوع اغلب در علانم نوع xu قاهر می شود.

(۶) نبض نوع shi

این نوع نبض قوی است و احساس یکنواخت بودن را از آن روی فشار عمیق داریم. این نوع اغلب در علانم نوع shi قاهر می شود.

(۷) نبض سیمی (سفت)

در لمس این نبض اساس سفتی و قدرتتمندی را می‌کنیم گویی که روی یک رشته از کمان کشیده شده فشار می‌دهیم. آن اغلب نشان از ناکافی بودن بین و فزونکاری یا نگ کید می‌باشد.

(۸) نبض غلتان (رول)

این نبض با اساس همواری، روانی و قدرت همراه می‌باشد. و اغلب زمانیکه افزایش بلغم یا نگهداری غذا وجود داشته باشد روی می‌دهد. این نوع نبض ممکن است در انسانهای سالم با فراوانی *qi* و خون در طول دوره بارداری در زنان نیز مشاهده شود.

(۹) نبض نخ مانند

چنانچه از نام آن پیدا است این نبض نرم است. آن اغلب در علائم *xu* (نقصان) هر دوی *qi* و خون مشاهده می‌شود.

(۱۰) نبض کوتاه

درکات این نبض ناهموار و کوتاه به همراه ضربان بی قاعده و نامنظم می‌باشند. نبض کوتاه نوع *shi* نشان از فزونکاری گرما، زیاری بلغم، رکود *qi* و خون و نگهداری غذا است. نبض کوتاه از نوع *xu* یک علامت غش کردن می‌باشد.

(۱۱) نبض گره خورده

این نبض کند و تدریجی به همراه ضربان نامنظم، که نشان از سرمای درونی یا نگهداری سرما - بلغم و رکود خون در داخل می‌باشد.

۱۲) نبض ادواری

این نوع نبض کند و تدریجی با ضربان از دست رفته در فواصل منظم می باشد که آن اغلب در بیماری که افتلال *qi* و خون و کاهش یانگ *qi* دارند روی میبرد.

* نبض کوتاه، نبض گره خورده و نبض ادواری همه دارای ضربان نبض از دست رفته هستند.

* کیفیت نبض ممکن است بر طبق عواملی همچون عایع بدن، فعالیت و سافتمان کلی بیمار و آب و هوا متنوع باشد، این نکات در تشخیص بسیار مهم هستند.

* تقارب بلند طبی، مورد نیاز برای شناسایی دقیق نوع های مختلف نبض می باشد. هنگامی که دو یا چند نوع از نبض در یک بیمار مشاهده می شود، برای مثال ترکیب نفی و تند، عمیق و نفی، یا نفی و سیمی برای سافتن یک آنالیز جامع از لفاظ طبی بسیار مهم می باشد.

۲. معاینه دستی کانالها و نقاط

در افتلالات مربوط به ریه، برای نمونه ممکن است یک حالت برآمدگی در نقطه *foishu* (u.b. ۱۳) با دست لمس شود و در افتلالات مربوط به کبد در نقاط *Ganshu* (u.b. ۱۸) و *Qimen* (Liv. ۱۳) ممکن است یک حالت نازکی و ملایمت حس شود و نیز در افتلالات درد عصبی در معده ممکن است در نقاط *weishu* (u.b. ۲۱) و *zusanli* (st. ۳۶) یک حالت ملایمت و نرمی احساس گردد.

معاینه شکم با دست نیز امر مهمی در طبابت می باشد. در یادگردگی شکم در هنگامی که به آن ضربه می زنیم اگر صدای طبل برده اما اذرار عادی باشد نشان از رکود *qi* است؛

آگر هدای ریزش (پلپ پلپ) برده و یک احساس موج زدن در معاینه با دست درک شود نشان از تجمع مایع است.

توده های سفت ثابت در شکم نشان از رکود خون است. ناآرامی توده های نرم ممکن است بعلت رکود آب بوجود آمده باشد. یک گروه توده لمس شده در سمت چپ شکم با فشکی نشان از نگه‌داری مدفوع فشرک دارد. منعکس شدن درد به سمت راست و پایین شکم نشان از آماس ضمیمه روده (آپاندیس) دارد که نشان از رکود آب و خون است.

تفکیک علائم مشخصه بیماری

تعیین هویت یک علامت مشفیه مرض متضمن، سافتن آنالیز بیشتر و امتزاج اطلاعات پزشکی برای کسب شیوه درمان واقعی با بکارگیری ۴ شیوه تشخیص، رشد، محل، درجه نیروی مقابله، میان مقاومت بدن و عوامل بیماریزا می باشد. شماری از شیوه ها برای تفکیک علانم مشفیه مرض که بطور خلاصه معرفی می شود شامل موارد ذیل می باشند :

الف) تفکیک علانم مشخصه بیماری بر طبق ۸ اصل

این ۸ اصل شامل، دافلی و فاربی بودن، سرما و گرما، Xu (نقصان) و Shi (افزایش) و بین و یانگ می باشند. در یک دید کلی، توصیف کننده های فاربی و دافلی مربوط به عمق بیماری، سرما و گرما به طبیعت و ماهیت بیماری، Xu (نقصان) و Shi (افزایش-زیادی) به نیروهای تضادی در کشمکش میان عوامل بیماریزا و فدر بیماری و بین و یانگ مرتبط با طبقه های بیماری می باشند. که بین و یانگ اصل مهمی در میان این ۸ اصل می باشند.

که به توضیح هر یک از این ۸ اصل می پردازیم :

۱. داخلی و خارجی

علانم مشفیه مرض نوع فاربی اشاره ای به تعرض عوامل بیماریزای بیرونی به بفش های سطحی بدن دارد که در آغاز ناگهان و در طول دوره کوتاه است. عمده ابرازها عدم تحمل سرما (بار)، تب، سردرد، گرفتگی دماغ و تبش سطحی است. اما علانم مشفیه مرض نوع دافلی موجب انتقال عوامل بیماریزای بیرونی به داخل می شوند، اگر این ها بموقع بیرون نشوند، آنها ممکن است موجب حمله مستقیم به ارگانهای زانگ و فو توسط عوامل بیماریزای بیرونی گردند. همچنین عدم عملکرد ارگانهای زانگ و فو از حمله مسبب های علانم دافلی می باشند. بطور کلی صحبت کردن علامت اصلی در

شناسایی علائم مشخصه مرض داخلی و خارجی است، تب به همراه عدم تحمل سرما(یا باد) در جلو، در غایب در تب، عقب، همراه با عدم تحمل سرما یا باد نیست. هر دوی علائم داخلی و خارجی ممکن است توسط سرما، گرما، Xu (نقصان)، یا Shi (افزایش)، و دیگر جلوه های متنوع طبی پیچیده شوند. (مراقب تشخیص صغیر میان آنها باشید) به جدول زیر توجه کنید:

علائم داخلی	علائم خارجی	
سرد شدن، عضوهای سرد، کمرنگی، عدم تشنگی، مرفوع شل، ادرار واضح و فراوان، نبض عمیق و کند، زبان رنگ پریده و...	تب، سرد شدن، عرق نکردن، نبض سطحی و قوی، پوشش نازک سفید زبان و...	سرما
تب بالا، تشنگی، ناتوانی و بی قراری، سرخ شدن صورت، چشم های قرمز، یبوست، ادرار کم زرد عمیق، نبض سریع نوع shi زبان قرمز با پوشش زرد و...	تب با عدم تحمل باد، ممکن است عرق کند- کمی تشنه، نبض سریع و سطحی، پوشش زرد نازک روی زبان و...	گرما
تنفس ضعیف، بی هسی - سستی عمومی، تپش قلب، سرگیجه، نبض عمیق نوع Xu، زبان رنگ پریده و شل با پوشش سفید و...	عرق کردن، عدم تحمل باد، نبض کند و سطحی و...	Xu (نقصان)
تنفس تهاجمی، صدای قلنبه، ناتوانی، سیری در سینه، بادکردگی	بدون عرق، درد عمومی، نبض سطحی و قوی، پوشش	Shi (زیادی)

شکم، پیوست، نبض عمیق نوع shi، زبان ناهموار با پوشش ضمیم و	سفید زبان و...
--	----------------

(ب) سرما و گرما

بیماریهایی که توسط عامل بیماریزای گرما، گرمای تابستان یا خشکی بویژه می آیند اساساً علائم گرما، و آنهایی که توسط عامل بیماریزای سرما بویژه می آیند اساساً علائم سرما می نامند. xu بین یا یانگ ممکن است بترتیب منتهی به علائم گرما یا سرمای نوع xu گردد. این ها باید از نوع shi تشخیص داده شود. تشخیص میان علائم گرما و سرما زیاد مشکل نیست، به جدول زیر نگاه کنید تا تفاوتها را به خوبی احساس کنید.

علائم گرمای نوع xu	علائم سردی نوع shi
تب بالا، تشنگی، سرخ شدن صورت، پیوست، سرخی چشمها، ناهوشیاری و ...	سرد شدن، عضوهای سرد، عدم تشنگی، افزایش لالط، کمرنگی، درد شکمی که با فشار بدتر می شود، مدفوع سل، افزایش مایه ادرار آشکار و ...
نبض سریع نوع shi	نبض عمیق کند نوع shi
زبان قرمز یا قرمز عمیق با پوشش زرد خشک	زبان رنگ پریده با پوشش پستناک ضمیم یا سفید

(پ) xu (نقصان - کمی - کاهش) و shi (زیادی - افراط - افزایش)

علائم نوع χu به بیماری‌هایی گفته می‌شود که در آنها عملکرد بدن انسان ضعیف، عامل ضد بیماری ناکافی و عدم تعادل بین و یانگ وجود دارد، حال آنکه تأثیر عامل بیماری‌زا از قبل نامعلوم بوده است. علائم نوع shi اشاره به بیماری‌هایی دارد که در آنها عملکرد بدن جدا از موضوع فراب سازی عامل ضد بیماری، هنوز قدرت کافی را دارد، حال آنکه عامل بیماری‌زا هنوز ظاهر شده است و کشمکش سختی میان عوامل ضد بیماری و بیماری‌زا روی می‌دهد. اگر عامل ضد بیماری ضعیف شود و توان مقابله با عامل بیماری‌زا را نداشته باشد، این نشان از بیماری پیچیده‌ای میان χu و shi است.

علائم نوع χu باید با شیوه تقویت کردن درمان شوند و علائم نوع shi نیز باید با شیوه کاهش درمان گردند. اگر χu و shi در تقاضا باشند باید هر دوی شیوه‌های کاهش و تقویت را بکار برد. علائم نوع shi اغلب با ماهیت کرما ممزوج می‌باشد و علائم نوع χu اغلب با ماهیت سرما ممزوج است. یا به گفته‌ای علائم کرما معمولاً از نوع shi هستند و علائم نوع سردی معمولاً مرتبط با نوع χu می‌باشند.

علائم نوع χu	علائم نوع shi
بی‌حالی، کم‌رنگی، بی‌حسی، تنفس ضعیف، نفس کوتاه، صدای گوش، تپری دید- بی‌خوابی، فقدان حافظه، اختلال در دردی که با فشار آرام می‌گیرد- افزایش میم ادرار- شب ادراری- و ...	سرفه‌های، سرفه‌های صورت، بی‌قراری، ایچاد سیری و بادکردگی در سینه و شکم، درد شکم و بدتر شد آن با فشار- ادرار دردناک و مشکل، تنفس فشن، صدای قلنبه، بی‌خوابی و ...
نبض نفی از نوع χu	نبض نوع shi
زبان رنگ پریده با پوشش نازک	زبان قرمز با پوشش ضعیف

ویژگی های اصلی علانم یانگ xu (نقصان یانگ) و علانم یین xu (نقصان یین) را در جدول ذیل مشاهده کنید:

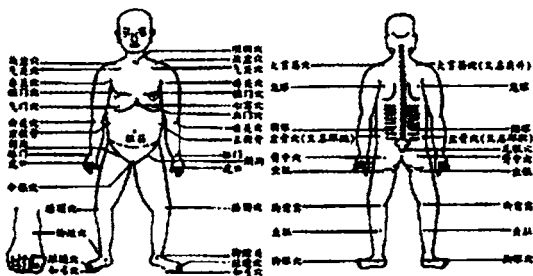
علانم یین xu (علانم سرمای از نوع xu)	علانم یانگ xu (علانم گرما از نوع xu)
سرد شدن، عرقهای سرد، زردی رنگ، بدون تشنگی، بی اختیار عرق کردن، سستی، مدفوع شل، و...	تب بعد از ظهر، کونه های سرخ شده، دهان و کلهوی خشک، بی خوابی با بی قراری روحی، احساس تب و بی قراری در کف دست و پاها، بیوسست، ادرار غلیظ و ...
نبض کند عمیق از نوع Xu	نبض تند نفی از نوع Xu
زبان رنگ پریده با پوشش سفید	زبان قرمز با پوشش اندک

ت) یین و یانگ

تا آنها که از لحاظ طبی آشکار است، آن دسته از خصوصیات را که توسط فرونگاری، تحریک، بی قراری و روشنی یا رنگ قرمز می آید اساساً علانم یانگ می نامند. در حالیکه آن دسته از خصوصیات که توسط کم کاری، بازداری، خموشی رنگ پریدگی و زردی می آید اساساً علانم یین می نامند.

علانم فروپاشی یین	علانم فروپاشی یانگ
عرق کردن پستیاب، کوتاهی تنفس و	فراوانی عرق سرد، تنفس ضعیف، کمرنگی،

تفکیک نوشیدنی های داغ، پوست خنک، عضوهای سرد، تنفر از سرما، بی میلی.	تنفس سریع، سرخی چهره، تشنگی و ترجیح آب سرد، پوست داغ، دستها و پاهای گرم، بی قراری، تنفر از گرما.
نبض نوع $\lambda\lambda$ نفی و معوسه	نبض نفی تند از نوع $\lambda\lambda$
زبان مرطوب و رنگ پریده	زبان قرمز با بزاق کم

۲. تفکیک علانم بر طبق تنوری زانگ و فو

۱. علانم قلب

(۱) ضعف نه (انرژی حیاتی) قلب : تپش قلب و کوتاهی تنفس بطوریکه
با تقلا بدتر می شود، زبان رنگ پریده، نبض نفی از نوع $\lambda\lambda$ یا نبض از دست رفته از
نشانه های آن می باشد. اگر شواهدی از نقصان یانگ ($\lambda\lambda$ یانگ) قلب وجود داشت
آن ممکن است با علانم دیگری همچون سرد شدن بدن و عضوها، لبهای کمرنگ و

مایل به ارغوانی همراه باشد. فرسودگی یا ننگ قلب ممکن است در فراوانی عرق کردن، پریشانی‌های روحی و نبض نفی مشهود شده، نشان داده شود.

آسیب شناسی :

این علائم معمولاً با سستی بعد از یک بیماری طولانی یا ناراحتی روحی که به qi قلب صدمه می‌زند ایجاد می‌گردد. وقتی که qi قلب ضعیف شود، با افت پمپاژ خون پیامدهایی همچون تپش قلب، کوتاهی تنفس و نبض نفی نوع xi یا نبض ضعیف از دست رفته را دارد. از سوی دیگر مدت طولانی ضعف qi قلب ممکن است منجر به تضعیف یا ننگ قلب گردد. وقتی که بدن دارای فقدان یا ننگ باشد، فقدان انرژی و گرما را نیز دارد و پلوه‌هایی از بیماریها از قبیل سرد شدن، عضوهای سرد و کم‌نگی روی می‌دهد. در مورد فرسودگی یا ننگ قلب، qi تدافعی سطح بدن نمی‌تواند محافظ طولانی مدت اسانس qi باشد و اجازه پراکندگی آن را می‌دهد. از دیگر پلوه‌های بیماری از دیاد عرق کردن و نبض نفی مشهود شده می‌باشند.

(۴) نقصان بین قلب : از نشانه‌های آن می‌توان تپش قلب، بی‌خوابی، کاپوس فوالب، بی‌قراری روحی، سرفه‌های گونه‌ها و درجه تب پایین، زبان قرمز و نبض نفی تند را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم معمولاً بعزت صدمه دیدن بین بوسیله یک بیماری وابسته به تب (تب) یا یک ناراحتی روحی که بین قلب را مصروف می‌کند، رخ می‌دهد. ناکافی بودن بین قلب اغلب منجر به فرونگاری آتش (یا ننگ) قلب می‌باشد که موجب ناکافی بودن خون قلب می‌گردد. در این مورد بین و خون برای تغذیه قلب کافی نیستند و قلب

به ناتوانی در انجام وظایف خود از جمله معافیت از ذهن و ظهور علائمی همچون بی خوابی، فقدان حافظه، کایوس و... دچار می شود.

(۳) رکود خون قلب : از جمله نشانه های آن می توان، تپش قلب، کندی و درد قلب (و درد وارده در کنف و پشت)، ایجاد کبودی لبها و ناخنها، زبان مایل به ارغوانی تیره یا زبان با نقاط ارغوانی، نبض نفی از دست رفته را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم اغلب بدلیل ناراحتی روحی که منجر به رکود qi و بعلاوه رکود خون می باشد. یا ممکن است بدلیل ناکافی بودن qi قلب بعد از یک بیماری طولانی باشد که در این موارد qi قلب جهت پمپاژ نرمال خون ضعیف شده و موجب رکود خون قلب و انسداد رگها می گردد. علائمی همچون وجود تپش قلب و درد قلبی و حتی گوزو آشکار می شوند. رکود خون اغلب پخش یانگ qi را در قفسه باز داشته و موجب ناراحتی و رنج کبودی لبها و ناخنها می شود. زبان مایل به ارغوانی تیره یا نقاط ارغوانی و نبض از دست رفته نفی که هر دو از جلوه های آشکار خون و توقف یانگ qi می باشند.

(۴) فرونگاری آتش قلب : از نشانه های آن می توان، تورم و درد دهان و زبان، بی خوابی همراه با احساس تب داشتن، سرفه صورت، طعم تلخ در دهان، اذراار داغ و زرد تیره، زبان قرمز، نبض تند و زخم زبان را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم اغلب بعلمت ناراحتی روحی که باعث پراکندگی qi می گردد روی می دهد که عواقب آن تقریب ذهن می باشد. بی خوابی همراه با احساس تب را می توان از نشانه های آن دانست. چنانکه قلب متصل با زبان است و عملکرد آن روی صورت

منعکس می شود، فوران آتش قلب موجب درد، تورم و زخم دهان و زبان می گردد که دیگر عوامل ذکر شده در بالا را به همراه دارد.

(۵) اختلال ذهن : از نشانه های آن می توان، پریشانی روی، زیر لب با فود سفن گفتن، حالت کمرفته، کمره و فنده بی دلیل، شیدایی (مانیا)، و در موارد سخت تر، نیمه هوشیاری و حتی کما را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم اغلب بعلمت ناراحتی روی که باعث پراکندگی **qi** می گردد روی میدهد، رکود مایع بدن بشکل رطوبت- بلغم که باعث تیرگی قلب و ذهن، کمرفتگی و پریشانی روح می شود. اگر این پراکندگی منجر به آتش و بلغم- آتش گردد باعث اختلالات قلبی و بی قناریهای روی می شود. تیرگی ذهن با رطوبت- بلغم یا بلغم- آتش ممکن است موجب حالت کما گردد. تب بالا، کما و... نتیجه در تعرض به غشاء فارهی قلب توسط کما دارد.

۴. علائم کبد

(۱) پراکندگی **qi کبد :** از نشانه های آن می توان، باد کردن و درد پایین شکم، احساس بادکردگی در پستان ها، ناراحتی در قفسه سینه، آروغ زدن، آه کشیدن، احساس وجود یک جسم فارهی در کلو و قاعدگی نامنظم در زنان را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم معمولاً بعلمت ناراحتی روی که باعث پراکندگی **qi** کانال کبد که منجر به درد و تورم پایین شکم، احساس بادکردگی در پستان، ناراحتی در سینه و آه کشیدن می گردد. رکود **qi** کبد ممکن است بر روی معده اثر بگذارد و موجب تفریب **qi** معده با کاهش آن شود، از اینرو به درد می آید. احساس یک جسم فارهی در کلو بعلمت رکود **qi**

کائال کبد باشد. که همراه با بلغم به شکل یک تکه سفت در گلو است. پراکنندگی **qi** کبد و عدم عملکرد آن در بالا بردن پخش و عدم مصروفیت ممکن است که بیشتر بر عملکرد ذقیه کردن خون آسیب برساند. رکود **qi** منتهی به رکود خون و باعث قاعدگی نامنظم در زنان می شود.

(۲) فوران آتش کبد : از نشانه های آن می توان، گیجی، احساس بادکردگی در سر، سر درد، قرمزی چشم ها، طعم تلخ در دهان، سرخی صورت، تندفویی، بعضی مواقع خون دماغ شدن، زبان قرمز با پوشش زرد رنگ، نبض سیمی و تند را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم اغلب بدلیل پراکنندگی بطول انجامیده **qi** کبد که بعد ها به آتش تغییر می یابد روی می دهد. یا آن ممکن است بدلیل مصرف پی رویه در نوشیدن و دود کردن باشد که موجب تجمع گرما در تغییر به آتش می شود. همچنین فزونی آتش کبد موجب گیجی، احساس بادکردگی در سر، زبان رسانی به عملکرد آن در ترفیع **qi** جهت جریان پیدا کردن بصورت نامصروف و آزادانه و موجب تندفویی می گردد. و قتیکه آتش کبد به رگهای فونی صدمه می رساند، موجب بیرون انداختن خون از مجرای طبیعی و خون دماغ شدن می شود.

(۳) رکود سرما در کائال کبد : از نشانه های آن می توان درد پایین شکم، تورم و بادکردگی در پیغمه با تحمل درد را نام برد که کیسه پیغمه ممکن است سرد شده و جمع و با گرما بهبودی یابد. و نیز زبان رنگ پریده و با پوشش سفید، نبض عمیق و سیمی یا کند همراه است.

آسیب شناسی :

کاتال کبد در اطراف اندامهای تناسلی بیرونی پیچ خورده و در میان تاقیه پایین شکم عبور می کند. هنگام سرما که از ویژگی های آن جمع کردن و راکد ماندن در کاتال کبد است، رکود نف و خون ممکن است روی داده و باعث درد پایین شکم و تورم و بادکردگی بیضه با تملم درد در آن گردد. سرما و جمع شدن کیسه بیضه همچنین باعث مشقعه های عامل بیماریزای سرما می باشد.

(۴) ناکافی بودن خون کبد : از نشانه های آن می توان، گیاهی، تاری دید، خشکی چشم ها، رنگ پریدگی، گرفتگی تاندونها و ماهیچه ها و بی حسی اعضاء را نام برد؛ در زنان، قاعدگی با جریان قلیل و رنگ روشن همراه می باشد.

آسیب شناسی :

این علائم اغلب بعد از فوتریزی یا دیگر بیماریهای مزمن که موجب مصرف خون گشته و ذخیره آن را در کبد کاهش می دهد آشکار می شود و سرانجام باعث سوء تغذیه کاتالها می گردد. χ خون ممکن است موجب بالا رفتن بار آتفانیه گرفتگی تاندونها و ماهیچه ها و بی حسی عضوها را به همراه دارد. انتشار بسوی بالای باد باعث گیاهی و تاری دید می شود. ناکافی بودن خون کبد و انتشار در عملکرد ذخیره خون نتیجه در فالی کردن کاتال χ دارد که موجب موارد دیگر شده فوق همچون قاعدگی غیر نرمال است.

(۵) گرما باد کبد را به حرکت در می آورد : از جمله نشانه های آن می توان تب بالا، تشنج، سفتی کردن، در موارد سفت بیهوشی، فیرگی چشم بسوی بالا، زبان قرمز عمیق، نبض سیمی و تند را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم باعث انتقال عامل بیماریزای گرما به بیرون به داخل می باشند که موجب سوزاندن بین کبد و مفرومیت تاندونها و رگها از تغذیه می شود. بعلاوه عامل بیماریزای

کرما در داخل موجب حرکت دادن باد داخل از نوع M می باشد است که بیماریایی از جمله تب بالا، تشنج، سفتی کردن و... را موجب می شود. بیهوشی بعلت متأثر نمودن غشاء اطراف قلب و تفریب ذهن بوسیله عامل بیماریزای کرما می باشد.

۳. علانم طحال

(۱) ضعف q طحال : از جمله نشانه های آن می توان سیمای زرد رنگ، بی اشتها،ی، مدفوع شل، آماس، سستی را نام برد. همچنین ممکن است موجب احساس بادکردگی در شکم و اختادگی رحم و مقعد. یا فونریزی های مزمن همچون لکه های فونریزی زیر پوست، مدفوع فونی و فونریزی رمعی گردد. زبان در این حالت رنگ پریده و تبض نفی از نوع M می باشد. اگر شواهدی از M یانگ طحال وجود داشت ممکن است جلوه هایی از سرما از قبیل سرد شدن بدن، عضوهای سرد و بعلاوه علانم فوق را به همراه داشته باشد.

آسیب شناسی :

این علانم اغلب بعلت کرفتنی غذا، زیاده از حد بودن فشار های روحی یا از بیماری مزمن بطول انجامیده که نتیجه در ضعف q طحال و زیان رسانی به عملکرد آن در انتقال و تغییر شکل با پی آیند فقدان اشتها و مدفوع شل دارد موجب می گردند. تهوع مایع در داخل بدن باعث بوجود آمدن آماس بدن است. همچنین زرد رنگی و سستی بعلت فقدان اسانس غذا، مشروط بر اینکه هیچ منبعی برای تشکیل فون نباشد وقتی q طحال ضعیف باشد توانایی تعالی سافتن بافت ها از دست می رود آتپنانکه موجب باد کردگی و احساس درد در نوع های مختلفی از فونریزیهای مزمن می شود. M یانگ طحال باعث سرد شدن بدن و سردی عضوها می گردد چرا که یانگ کرمازا است.

(۲) **تعرض رطوبت- سرما به طحال** : از جمله نشانه های آن می توان، سیری و احساس بازکردگی در سینه و تاهیه شکمی (معدی)، فقدان اشتها، سنگینی در سر، سستی عمومی، باد و قرقر شکم، درد شکم، مدفوع شل، زبان با پوشش چسبناک و سفید و نبض نفی را نام برد.

آسیب شناسی :

این علانم اغلب بعلت سرد شدن در باران، یا بعلت زیاده فوری در غذاهای فام یا سرد روی می دهد. عامل بیماریزای رطوبت-سرما به طحال پراست وارد می کند و به عملکرد انتقال و تغییر شکل که نتیجه ی آن فقدان اشتها، قرقر شکم، درد شکم و مدفوع شل است زبان می رساند. همچنین عامل بیماریزای رطوبت راگد و چسبناک است، آن مسئول مانع گذاری در مسیر عبور qi می باشد که موجب بازکردگی و سیری فوق المعری، سنگینی سر و سستی می شود.

۴. علانم ریه

(۱) **تعرض به ریه توسط عامل بیماریزای باد** : از نشانه های آن می توان درد کلو و سرفه با وجود تب و سرد شدن بدن را نام برد. اگر باد با سرما همراه باشد (که به نام تعرض باد-سرما می خوانیم)، سرد شدن بدن به همراه گرفتگی دماغ، آب دماغ آبکی، دفع خلط های بلغمی و پوشش نازک سفید زبان اتفاق می افتد. اگر باد همراه با گرما باشد ما آن را تعرض باد-گرما می نامیم که موجب بالا روی تب به همراه سرفه، تورم و درد کلو، آب دماغ چرکی و دفع خلط های چرکی می شود و در این حالت پوشش روی زبان به رنگ زرد می باشد.

آسیب شناسی :

تعرض به ریه با عوامل بیماریزای بیرونی بار موجب افتلال، پراکنده کردن و کاهش عملکرد آن می شود. تنفس نرمال ریه تحت تاثیر واقع شده و تولید سرفه و گرفتگی دماغ می کند. سرما، بعنوان یک عامل بیماریزای بین، مسئول زیان رسانی به یانگ Qi می باشد. بنابراین وقتیکه بار همراه با سرما است سرد شدن بدن بیشتر از تب کردن می باشد و آب دماغ آبکی به همراه خلط است. گرما بعنوان یک عامل بیماریزای یانگ مسئول مصرف بین مایع می باشد. و در مواردی که بار همراه با گرما است تب بیشترین بلاروی را در علائم دارد بطوریکه با تفسیه ضعیف دماغ و خلط بلغمی همراه است.

(۷) نگهداری رطوبت-بلغم در ریه : از جمله نشانه های آن می توان، سرفه، کوتاهی تنفس و دفع مقدار زیادی مواد آبکی و خلط کفی سفید را نام برد. در آغاز بطور کلی از سرما استنباط می شود. و نیز پوشش زبان سفید و بعضی وقتها پستیانگ است.

آسیب شناسی :

این علائم بطور کلی بعلة افتلال در پاشیدگی نرمال مایع بدن است همراه اینکه وقتیکه رطوبت-بلغم در ریه می ماند باعث تشکیل رطوبت-بلغم می شوند و آنگاه است که گذرگاه Qi را مسرود می کند.

(۸) نگهداری بلغم-گرما در ریه : از جمله نشانه های آن می توان، سرفه، کوتاهی نفس یا تنفس آسمی، دفع مقدار زیادی خلط بلغمی سبز مایل به زرد، یا حتی چرک فونی بویایی که همراه با سرد شدن و تب است را نام برد. همچنین زبان قرمزی رنگ با پوشش زرد و بیض نیز تند می باشد.

آسیب شناسی :

این علانم معمولاً بعثت تعرض عوامل بیرونی بار-گرما یا بار-سرما که بعداً به گرما توسعه می یابد روی می دهد. مفلوط های گرما یا بلغم در بدن که در موانع گذرگاه Qi ریه عملکرد پراکنندگی و کاهش را تفریب می کنند باعث سرفه و کوتاهی تنفس یا تنفس آسمی می شود. گرما، مایع بدن را از پا در می آورد و باعث دفع فلت بلغمی می شود و هنگامیکه (بلغم-گرما) در ماباری ریه موجب انسداد می شود، رکود خون باعث ایضا قره ای منتهی به دفع فلت ناپاک لکه دار با خون می شود.

(۶) **ناکافی بودن بین ریه** : از نشانه های آن می توان تب بعد از ظهر، احساس تب در کف پاها و دست ها، دهان خشک، عرق ریزی شبانه، سرفه بی حاصل یا سرفه بومراه فلت قلیل و پستناک در مقدار یا خون با رنگ کم و زبان قرمز و نبض نفی و تند را نام برد.

آسیب شناسی :

این علانم معمولاً بعثت بیماری مزمن ریه است که بین ریه را مصرف کرده و پیامدی همچون ناکافی بودن مایع بدن را دارد. ریه از تغذیه محروم گشته و در نتیجه در عدم عملکرد در پراکنندسازی و کاهش موجب تولید دهان خشکی می گردد. Xu بین موجب گرمای داخلی است که مایع بدن را به فلو فشرده و به رگها آسیب می رساند. تب بعد از ظهر، سرخی گونه ها، احساس تب در کف دست ها و پاها، عرق شبانه و دفع فلت فونی از پیامدهای آن می باشد.

۵. علانم کلیه

(۱) **ضعف Qi کلیه** : از جمله نشانه های آن درد و ضعف مقاصل نافیه کمری و زانو، ادرار مکرر، ادرار زیاد، چکیدن ادرار بعد از ادرار، شب ادراری، ناتوانی ادرار، احتلام و متی بی باری، کوتاهی تنفس، تنفس آسمی، و نبض نفی را نام برد.

آسیب شناسی :

این علامت معمولاً بعلت سستی بعد از یک بیماری طولانی، ضعف سالفورده یا نقصان مادرزادی می باشد. ضعف **q** کلیه موجب نا توانی کیسه مثانه در کنترل ادرار می شود. از اینرو شب ادراری، نافودرداری ادراری و تکرار به نیاز شدید ادرار را پدید می آورد. کلیه اسانس را ذخیره می کند اما وقتیکه **q** کلیه ضعیف است در این وقیفه افت فواید کرد و اعتلام، بی باری و بی حاصلگی را در پی خواهد داشت. زمانیکه در کلیه کنترل های ارگان دریافت **q** ضعیف شده باشند در اینصورت از کمک کردن به ریه در انهام وقیفه اش باز می مانند. پس آیند حمله **q** بسوی بالای ریه نتیجه در کوتاهی تنفس و تنفس آسمی را دارد .

(۲) ناکافی بودن یانگ کلیه : از جمله عمده نشانه های آن می توان

دردهای سرد شدن مفاصل ناحیه کمری و زانو ها، سرد شدن بدن، رنگ پریدگی، سستی کمر و ضعف جنسی، تورم عضوهای پایین، رنگ پریدگی زبان، نبض عمیق و نفی را نام برد. ممکن است بعضی از علائم این نوع همچون علائم ضعف **q** کلیه آشکار شوند .

آسیب شناسی :

این علائم بعد از یک بیماری بطول انجامیده در اینکه یانگ کلیه فسارت دیده است یا اینکه ممکن است بعلت افراط در فعالیتهای جنسی باشد که موجب زیان رسانی به یانگ کلیه می شود. در موارد دیگر یانگ کلیه موجب افت گرمای بدن می شود که شامل سرد شدن بدن، درد و سردی در مفاصل ناحیه کمری و زانو و سستی کمر است. کلیه اداره سوخت و ساز آب را بر عهده دارد و ناکافی بودن یانگ کلیه نتیجه در افت آن در تقسیم مایع واضح از تیره دارد و نیز زیاری مایع مانده در بدن عامل تورم است .

(۴) ناکافی بودن بین کلیه : از جمله نشانه های آن می توان گیجی، تاری دید، فقدان حافظه، احساس تب در کف دستها و پاها، سرفه گونه ها، عرق شبانه، ادرار به رنگ زرد عمیق، پیوست، زبان قرمز و نبض نفی و تند را نام برد که این نشانه ها مشابه علائم تضعیف **تف** کلیه می باشند.

آسیب شناسی :

این علائم اغلب بعد از یک بیماری بطول انجامیده که به بین کلیه آسیب می رساند روی می دهد یا اینکه ممکن است بعلت زیاده رویی در تشریح منی باشد که موجب مصرف اسانس کلیه می گردد. هر یک از این عوامل موجب افت کلیه در عملکرد مسئول محافظت از مغز استخوان بوده و با کامل نمودن مغز همراه هستند. از پیامدهای آن می توان گیجی، تاری دید، فقدان حافظه را نام برد. **ملا** بین باعث گرمای داخلی که باعث مصرف مایع بدن می شود که پیامدهای آن احساس تب در کف دستها و پاها، سرفه گونه ها، عرق شبانه، ادرار داغ، پررنگ و پیوست را نام برد.

۶. ملانم نشاء خارجی قلب : از لحاظ طبی بیشتر توسط گرما مورد تعرض قرار می گیرد و از نشانه های اصلی آن تب بالا، کما و روان آشفتهگی بعلت نشست عامل بیماریزای گرما که عمیقاً در داخل بدن روی داده است بوجود می آید و موجب اغتلال در ذهن می گردد. برای درک بهتر از این مفهوم به علائم قلب روی پی نظمی ذهن مراجعه کنید.

۷. ملانم روده کوچک

اغتلال عملکرد روده کوچک در هضم و جذب معمولاً شامل عدم انهام و قیفه طحال در نقل و انتقال و تغییر شکل می باشد. علاوه، این علائم معروف به **د** گرما در انتقال

قلب به روده کوچک، معروف هستند. از لحاظ طبی نشانه های بروز دهنده آن شبیه همان فزونکاری آتش قلب است.

۸. علانم کیسه صفرا

از جمله نشانه های آن پوست سر و بدن به رنگ زرد روشن هستند. بیمار ممکن است دردی را در ناحیه دنده ای و دیافراگم یا درد سفتی را در ناحیه راست بالای شکم به همراه طعم تلخ در دهان احساس کند. بعضی بیماران ممکن است استفراغ مایع شور و تلی داشته باشند. پوشش زبان در این حالت زرد و پستیلاک است.

آسیب شناسی :

وقیفه کیسه صفرا در ذخیره کردن و دفع مواد صفراوی وابسته به عملکرد ترمال طحال در ترفیع دادن و آزادسازی گذرگاه برای عبور qi است. عوامل بیماری زای بیرونی کرما- رطوبت، باعث آشفتگی کبد می شود یا عوامل درونی رطوبت-کرما که بوسیله زیاده روی در خوردن الکل یا غذاهای پرچرب ممکن است در کبد و کیسه صفرا جمع گردد و عملکرد آنها را در بالا بردن آزادسازی گذرگاه qi مختل می کند که صفرا نتواند بتواند و بطور آزاد دفع شود.

لبریز بودن صفرا موجب یرقان، طعم تلخ در دهان و استفراغ مایع شور و تلخ می گردد. رکود qi کبد و کیسه صفرا منجر به رکود خون می شود که باعث درد در ناحیه دیافراگم و درد قولنجی در سمت راست بالای شکم می شود. چنانچه این علانم ارتباط نزدیکی با کبد دارند، آن همچنین معروف به علانم رطوبت-کرما در کبد و کیسه صفرا می باشد.

۹. علانم معده

(۱) نگهداری غذا در معده : از جمله نشانه های آن می توان درد و یاز کردگی در نایه معدی، کمی اشتها، قی شور و آروغ بد بو را نام برد. که ممکن است موجب استفراغ نیز گردد و زبان یک پوشش سفید و پستیلاک را دارد.

آسیب شناسی :

این علائم معمولاً بعثت زیاده فوری که منجر به نگهداری غذای هضم نشده در معده می گردد، برید می آیند.

(۲) نگهداری مایع در معده بعثت سرما : از جمله نشانه های آن احساس دردی گرفته و پر در نایه شکمی (معدی) است که معمولاً با سرما بدتر و با گرما آرام تر می شود، همچنین لرزش صدای مایعات در نایه معدی، استفراغ مایع آبدار، پوشش زبان پستیلاک سفید و نبض نفی و کند را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم معمولاً بعثت سرد شدن بدن بعد از آغاز سرفه در باران، یا شاید خوردن غذای خیلی قام یا غذای سرد روی می دهد. یا اینکه سرما در معده یخ بسته است و باعث رکود *qi* و درد گردد. بیماری بطول انجامیده به یانگ *qi* طحال و معده زبان می رساند چنانکه مایع بدن بعوض اینکه نقل و انتقال و تغییر شکل انجام بدهد در معده می ماند، از اینرو استفراغ مایع آبکی و لرزش صدای مایعات در نایه شکمی (معدی) بوجود می آید.

(۳) فزونکاری آتش معده : از جمله نشانه های آن می توان احساس درد سوزناک در نایه معدی، تشنگی و ترجیح دادن نوشیدنی سرد، استفراغ غذای هضم نشده یا مایع ترش، تورم، درد، زخم و خونریزی در لثه، تنفس ناپاک و زبان قرمز با پوشش زرد و فشرک را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم بعلت زیاد خوردن غذای پریپر، که موجب تجمع گرما در معده می شود بوجود می آید. گرما مایع بدن را مصروف می کند و موجب صعود آن معده می شود. که باعث بوجود آمدن درد سوزناک در ناحیه شکمی (معده)، تشنگی و ترجیح نوشیدنی سرد و استقرای است. تنفس ناپاک و زخم و خونریزی لثوی بعلت غلظت آتش در معده می باشد.

۱۰. علائم روده بزرگ

(۱) رطوبت-گرما در روده بزرگ : از جمله نشانه های آن تب، درد شکم، مدفوع تیره و شل یا بوی آزاردهنده را می توان نام برد. همچنین ممکن است غلط قرمز و سفید در مدفوع، احساس سوزش مقعد ظاهر گردد. زبان به رنگ قرمز یا پوشش زرد رنگ و نبض نیز سریع و لغزان می باشد.

آسیب شناسی :

این علائم بعلت خوردن زیاد غذاهای خام یا سرد، یا خوردن غذای فاسد و ناپاک بوجود می آیند. ممکن است همچنین بعلت تعرض عامل بیماریزای رطوبت و گرمای تابستان بوجود آید. رطوبت-گرما در روده بزرگ جمع بسته می شود و مانع عبور آن می گردد و باعث بی نظمی در عملکرد انتقال و تغییر شکل و فرا آوردن اسهال، درد شکم، مدفوع با بوی ناپاک می شود. رطوبت-گرما ممکن است مایه های فونی روده بزرگ را دچار آسیب کند و غلط قرمز در مدفوع تولید کند. رطوبت-گرما به سوی پایین فشار می آورد و باعث احساس سوزندگی در مقعد می شود.

(۲) **ايستاز روده بزرگ** : از جمله نشانه هاي آن مي توان بادكردگي و سيري در شكم، يبوست، فالت تهوع و استفراغ، پوشش زبان سفيد پسينانگ، نبض عميق نوع *shi* را نام برد.

آسيب شناسي :

اين علائم معمولاً بعلت نگهداري غذا، انگلها يا ركود فون كه موجب انسداد *qi* و بي نظمي در عملكرد روده بزرگ مي شود پويود مي آيند .

(۳) **ركود خون و گرما در روده بزرگ** : از جمله نشانه هاي آن مي توان درد شديد در پايين شكم ييوست يا اسهال ملايم را نام برد. ممكن است تب و استفراغ بهمهراه زبان قرمز با پوشش زرد پسينانگ را هم داشته باشد.

آسيب شناسي :

اين علائم معمولاً بعلت عدم سازگاري شفضي به تغييرات آب و هوايي، زياده خوري، پياده روي پرفشار كه باعث ركود گرما و فون و به تاخير اندازي *qi* مي شود. گرما مياري روده بزرگ را مجروح كرده و باعث تورم ناهيه يا شكل چرك يافته اي مي گردد كه عامل درد در ناهيه پايين شكم است. اگر معده در عبور دادن *qi* به سوي پايين با شكست بر خورد كند، موجب فالت تهوع و استفراغ مي گردد.

۱۱. علائم كيسه مثانه

(۱) **رطوبت-گرما در كيسه مثانه** : از جمله نشانه هاي آن مي توان تكرار مبيد و فوري ادرار، ادرار قليل سفت در ميزان و بهمهراه قرمز مات مانند و درد سوزشي در زردان را نام برد. ممكن است فون دلمه بسته يا سنگ هائي در ادرار بهمهراه زبان قرمز با پوشش زرد و نبض سريع متعادل ويود داشته باشد.

آسیب شناسی :

رطوبت-گرما به کیسه مثانه آسیب می رساند و باعث اختلال در عملکرد ذخیره سازی و تغذیه ادرار می شود. و موجب ادرار مکرر و خوری می گردد. وقتی که رطوبت-گرما به مجاری فونی کیسه مثانه آسیب وارد می کند ممکن است رکود خون و گرما منتهی به خون شاشی یا خون لخته در ادرار گردد. احتباس به درازا کشیده شده رطوبت-گرما در کیسه مثانه نیز نتیجه در تشکیل سنگ ها دارد.

(۲) اختلال در عملکرد کیسه مثانه : از جمله نشانه های آن می توان چکیده ادرار کردن، گاز ضعیف، یا حتی احتباس ادرار، به همراه با ضعف ناهیه کمری و مفاصل زانو، رنگ پریدگی، زبان رنگ پریده با پوشش سفید و نبض عمیق نفی نوع χu را نام برد.

آسیب شناسی :

این علائم معمولاً بعثت ناکافی بودن یانگ کلیه و آسیب دیدن عملکرد تقسیم سازی مایع شفاف از مایع تیره است، که بیشتر موجب اختلال کیسه مثانه در تغذیه ادرار و موارد ذکر شده فوق می گردد. ظهور سرما ناکافی بودن یانگ کلیه را شامل می شود. پناهه ضعف ناهیه کمری و مفاصل زانو، و رنگ پریدگی به همراه سردی اعضا را برنبال دارد.

۱۲. علائم سان جیانو

این علائم درگیر با علائم ارگانهای زانگ و فو که مرتبط با سه جیانوی بالا، پایین و وسط است می باشد. انسداد جیانوی بالا، برای مثال مرتبط به حبس q ریه است؛ ناکافی بودن q جیانوی میانی مرتبط با ضعف طحال و معده است و رطوبت-گرما در جیانوی پایینی بمعنی اینست که رطوبت-گرما در کیسه مثانه وجود دارد. سان جیانو غیرقابل توصیف است پناهه بعنوان یک ماهیت متغیر می باشد.

ج) تشخیص علانم بر طبق تنوری کانالها

۱. علانم ظاهر شده بیماری در هر یک از ۱۲ کانال منظم

(۱) **کانال ریه - دست-تای یین** : سرفه، آسم، خلط خونین، درهم فشردگی و درد کلو، احساس سبزی در قفسه سینه، درد در کودال بالای ترقوه، کتف، پشت و لبه جلوی وجه میانی بازو.

(۲) **کانال روده بزرگ پا-یانگ مینگ** : فون دماغ شدن، آب بینی آبکی، دندان درد، درهم فشردگی و درد کلو، درد در گردن و بخش جلوی کتف، بار شکم (قرقر شکم)، درد شکم، اسهال، اسهال فونی.

(۳) **کانال معده پا-یانگ مینگ** : بار شکم (قرقر شکم)، بادکردگی شکم، آماس، درد ناهیه شکمی (معدی)، استفراغ، احساس گرسنگی، فون دماغ، انحراف پیدا کردن چشم ها و دهان، درهم فشردگی و درد کلو، درد در قفسه سینه، شکم و وجه کناری عضوهای پایین، تب، افتلالات روحی.

(۴) **کانال طحال پا-تای یین** : آروغ زدن، استفراغ، درد ناهیه شکمی (معدی)، بادکردگی شکم، شل بودن مدخوع، یرقان، تبلی و کسالت عمومی، خشکی و درد در ریشه زبان، تورم و سردی در وجه میانی ران و زانو.

(۵) **کانال قلب دست-شانو یین** : درد یا سوزش قلب، تپش قلب، درد ناهیه دیافراگم، بی خوابی، عرق ریزی شبانه، خشکی کلو، تشنگی، درد در وجه میانی بالای دست، احساس تب در کف دست ها.

(۶) **کنال روده کوچک دست-تای یانگ** : کمری، زردی صلیبه، درد کلو، تورم کون، بادکردگی و درد در پایین شکم، ادرار مکرر، درد لبه عقبی وجه کناری کتف و بازو.

(۷) **کانال گیاه مثله پا-تای یانگ** : احتباس ادرار، شب ادراری، اختلالات روحی - مالاریا، ایبار اشک وقتی چشم در معرض بار قرار می گیرد، انسداد بینی، تورم غشاء مخاط بینی، فون دماغ، سردرد، درد پشت گردن، بالا و پایین پشت، کپل ها و وجه عقبی عضوهای پایین.

(۸) **کائال کلیه - پا-شانو یین** : شب ادراری (پی اشتهاری در کنترل ادرار)، دفع مایعات شبانه، ضعف جنسی، قاعدگی نامنظم، آسم، غلظت هورمون، خشکی مزاج، درهم فشردگی و درد کلو، آماس، کمر درد، درد ستون فقرات و وجه میانی ران، ضعیف شدن عضوهای پایین، احساس تب در کف پاها.

(۹) **کنال غشاء خارجی قلب - دست - جونه یین** : دردی یا سوزش در قلب، پش قلب، بی قراری روحی، احساس تنگی در قفسه سینه، سرفه صورت، تورم در زیر بغل، اختلال روحی، گرم تنگی عضوهای بالا، احساس تب در کف دست ها.

(۱۰) **کانال سان جیانو-دست-شانو یانگ** : بادکردگی شکم، آماس، شب ادراری، ادرار همراه با سوزش و اشکال نگری، همدای گوش، درد در گوشه بیرونی مشیم، تورم کونده ها، درهم فشردگی و درد گلو، درد در کتف و وچه کناری بازو و آرنج.

(۱۱) **کنال کیسه صفرا پا-شانو یانگ** : سر درد، درد در پیرون گوشه چشم، درد در فک، تاری دید، طعم تلخ درد دهان، تورم و درد در گودال بالای تر قوه، درد در زیر بغل، درد در روفه کناری قفسه سینه و تهنگاه، ران و عضوهای پایین.

(۱۲) کانال کبد - پا - جونه یین : درد پایین پشت، سیری در قفسه سینه، درد در پایین شکم، فتق، سردرد عمودی، فشگی گلو، سسکله، شب ادراری، ادرار همراه با سوزش و اشکال، اختلالات روحی.

۲. شناسایی بیماریهای مربوط به ۸ کانال فوق العاده

- (۱) کانال Du : فشگی و درد ستون فقرات، سر درد،
- (۲) کانال ren : قاعدگی نامنظم، فتق، شب ادراری، احتباس ادرار، درد در ناحیه شکمی (معدی و پایین شکم).
- (۳) کانال chong : گرفتگی و درد شکم.
- (۴) کانال dai : درد شکم، ضعیف بودن و درد ناحیه کمری.
- (۵) کانال yang qiao : بیماری صرع، بی خوابی.
- (۶) کانال yin qiao : خواب زدگی.
- (۷) کانال yang wei : سردی و تب.
- (۸) کانال yin wei : ادرار همراه با سوزش و اشکال.

نقاط و کانالها

۱. بخش ۱۴ کانال روی سطح بدن

بطور کلی، ۱۲ کانال منقسم بطور متقارن روی سمت های راست و چپ بدن قرار می گیرند. که در میان آنها سه کانال یین دست با شروع از قفسه به دست، سه کانال یانگ دست با شروع از دست به سر، سه کانال یانگ پا با شروع از سر به پا، و سه

کاتال بین پا از پا به شکم و قفسه سینه وجود دارد. همچنین کاتال *Du* و *ren* با سرپشمه از عهان و بترتیب با صعود در راستای خط میانی عقب و جلوی بدن قرار می گیرند. پشش کاتالها در سه ناحیه بدن شرح داده می شود:

۱. اکسترمیتی ها ۲. ترانگ ۳. کله. صورت و گردن

۱. اکسترمیتی ها : هر دوی اکسترمیتی های بالا و پایین به وجه های کناری و میانی تقسیم می شوند. روی اکسترمیتی بالا، کنار عقیله قم شونده کف دست وجه میانی و کنار عقیله بازکننده پشتی وجه کناری است. چنانچه برای اکسترمیتی پایین، پهلوی درشت نی وجه میانی است و پهلوی نازک نی وجه کناری می باشد. کاتالهای یانگ اساساً در وجه کناری اکسترمیتی ها تعیین می شوند، و کاتالهای بین در وجه میانی آنها قرار دارند. ترتیب سه کاتال یانگ دست و پا بطور کلی به این ترتیب می باشد؛ کاتالهای یانگ مینگ در جلو، کاتالهای شانو یانگ در وسط و کاتالهای تای یانگ در عقب قرار دارند. چنانچه برای پشش سه کاتال بین دست و پا بترتیب، کاتالهای تای بین در جلو، چونه بین در وسط و شانو بین در عقب قرار دارد.

۲. ترانگ : پشش ۱۳ کاتال در ترانگ بصورت زیر می باشد :

ناحیه تحت حمایت	کاتال
پشش بالای وجه کناری قفسه سینه	کاتال ریه دست-تای بین
پهلوی پستان	کاتال غشاء غارچی قلب دست-چونه بین
زیر بغل	کاتال قلب دست-شانو بین
وجه جلویی کتف	کاتال روده بزرگ دست-یانگ مینگ

نقطه بالایی کتف	کاتال سان بیانو دست-شانو یانگ
ناحیه استخوان سر شانه	کاتال روده کوچک دست-تای یانگ
رومبین فط کتار سینه و شکم	کاتال معده پا-یانگ مینگ
پهلوی توپگاه و ناحیه کمری	کاتال کیسه صفرا پا-شانو یانگ
اولین و دومین فط کتاری پشت	کاتال کیسه مثانه پا-تای یانگ
سومین فط کتاری سینه و شکم	کاتال طحال پا-تای بین
آلت تناسلی خارجی و ناحیه توپگاه	کاتال کبر پا-جونه بین
اولین فط کتاری سینه و شکم	کاتال کلیه پا-شانو بین
فط میانی عقب	کاتال Du
فط میانی جلو	کاتال ren

۳. کله. صورت و گردن :

کاتال	ناحیه تحت حمایت
کاتال روده بزرگ دست-یانگ مینگ	گردن، دندان های پایین و کتار دماغ
کاتال سان بیانو دست-شانو یانگ	گردن، ناحیه عقب گوش و کتار آفر آبرو
کاتال روده کوچک دست-تای یانگ	گردن، استخوان ناحیه گونه و درون گوش

نایبه زیر کاسه چشم، در آنهای بالا، صورت و وجه جلویی کردن	کاتال معده پا-یانگ مینگ
کوشه چشم پیرونی، نایبه کیهگاه، دومین خط کتاری سر و وجه عقبی کردن	کاتال کیسه صفرا پا-شانو یانگ
کوشه داخلی چشم، اولین خط کتاری سر و وجه عقبی کردن	کاتال کیسه مثانه پا-تای یانگ
خط میانی سهمی چمچمه، خط میانی عقب کردن	کاتال Du
خط میانی جلوی کردن و ...	کاتال ren

۲. طبقه بندی نقاط :

نقاط به سه دسته تقسیم می شوند :

نقاط ۱۳ کاتال، که به تعداد ۳۶۱ نقطه، نقاط اصلی را در بدن ما تشکیل می دهند. که همانطور قبلاً شرح داریم، نقاط روی ۱۲ کاتال منظم بطور تقارن در دو سمت چپ و راست بدن قرار دارند و دو کاتال ren و Du بدون تقارن و بترتیب روی میانی جلو و عقب بدن قرار می گیرند. در میان نقاط ۱۳ کاتال بعضی عملکردهای خاص بر طبق محل و نشانه ها وجود دارند که ما آن را با نام های زیر می خوانیم :

الف) ۵ نقطه شو (shu) :

در راستای هر یک از ۱۲ کاتال منظم، پشت آرنج یا زانو، ۵ نقطه مفصوص وجود دارد که به نام های زیر معروفند :

۱. جینگ-چشمه ۲. یینگ-سرچشمه ۳. شو-گاز

۴. جینگ-رودخانه ۵. خه-دریا

- ۱- **چینگ-چشمه** : جایی که انرژی **ق** کانال آغاز به فروشدن می کند.
- ۲- **یینگ-سرچشمه** : جایی که انرژی **ق** کانال آغاز به نشو و نما می کند.
- ۳- **شو-نهر** : جایی که انرژی **ق** کانال نشو و نما می کند.
- ۴- **چینگ-رودخانه** : جایی که **ق** کانال به وفور افزایش می یابد.
- ۵- **خه-دریا** : نمایانن همزیگانه رودخانه در دریا، جایی که **ق** کانال بیشترین نشو و نما را دارد.

الف (خصوصیات درمانی ۵ نقطه « شو » :

نقاط **یینگ-چشمه** در بیماریهای روحی و احساس فکلی در قفسه، نقاط **یینگ-سرچشمه** در بیماریهای وابسته به تب، نقاط **شو-نهر** در علائم بی (درد مفاصل) که با عوامل بیماریزای باد و رطوبت بوجود می آیند، نقاط **یینگ-رودخانه** در آسم، سرفه و اختلالات گلو، و نقاط **خه-دریا** در اختلالات روده ها، معده و دیگر ارگانهای قو اشاره دارند. (هر یک از ۶ ارگان قو یک نقطه **خه-دریا** در سه کانال **یانگ** یا **بت** ترتیب دارد، که معروف به نقطه **خه-دریای درونی** است).

ب) نقاط یوآن (منبع)

هر یک از ۱۲ کانال منظم دارای یک نقطه **یوآن** (منبع) در اکسترمیتی ها هستند. جایی که **چشمه ق** در آن جا نگهداری می شود در کانالهای بین، نقاط **یوآن** (منبع) مصارف با نقاط **نهر-شو** از ۵ نقطه **شو** می باشند. نقاط **یوآن** (منبع) اهمیت زیادی در تشخیص و درمان بیماریهای کانالها و ارگانهای **زانگ** و **فو** دارند.

(پ) نقاط لوآ (پیوند)

هر یک از ۱۲ کانال منظم دارای یک همسایه در پیوندهای اکسترنیتی ها هستند که یک بفت کانال تعریف شده بین و یانگ می باشد و با هم ارتباط داخلی و خارجی را دارند. در ترانک، همسایگانی از کانالهای *Du* و *ren* وجود دارند و همسایه اصلی طحال بترتیب در وجه های عقب، جلو و کنار بدن پخش می شود. هر یک از همسایگان دارای یک نقطه لوآ (پیوند) می باشند، که به تعداد ۱۵ عدد در همه می باشد. یک نقطه لوآ (پیوند) جهت درمان بیماریهایی که شامل دو کانال مرتبط داخلی و خارجی و همچنین بیماریهایی که در ناحیه تحت حمایت دو کانال قرار دارند مورد استفاده قرار می گیرد.

(ت) نقاط شی (شکاف)

نقطه شی (شکاف) جایی است که *qi* کانال عمیقاً همگرا است. یک نقطه شی (شکاف) در هر یک از ۱۲ کانال منظم در اکسترنیتی ها، و یکی دیگر در چهار کانال فوق العاده (بین وی، یانگ وی، بین، چیانو، یانگ چیانو) که جمعاً ۱۶ نقطه می باشند وجود دارد. نقاط شی (شکاف) در درمان بیماریهای هار و در در ناحیه های تحت حمایت آنها و ارگانهای مرتبط با این کانالها بکار برده می شود.

(ث) نقاط پشت - شو

نقاط پشت - شو، نقاطی در پشت می باشند که *qi* مربوط به ارگانهای زانگ و فو در این نقاط برانگیخته می شوند. آنها روی طرفین ستون مهره ها و در نزدیکی مجاورت به ارگانهای زانگ و فو مربوط به خودشان قرار دارند. وقتی هر یک از ارگانهای زانگ و فو سوء عمل پیدا می کنند، یک واکنش غیرعادی همچون احساس دردی در نقطه متناظر رخ فواهد داد.

ج) نقاط جلو- مو

نقاط جلو- مو نقاطی روی سینه و شکم می باشند که $q\bar{u}$ مربوط به ارگانهای زانگ و فو در این نقاط برانگیخته هستند. آنها در نزدیکی ارگانهای مربوط به خودشان قرار دارند. وقتی که یک ارگان زانگ یا یک ارگان فو مورد تأثیر واقع می شود، یک واکنش غیرعادی همچون افساس دردی ممکن است در نقطه جلو- مو متناظر روی دهد. این نقاط در شناسایی و درمان بیماریهای مربوط به ارگانهای زانگ و فو دارای اهمیت می باشند.

چ) نقاط تلاقی

نقاط تلاقی در نقطه اشتراک دو یا چند کانال قرار دارند. آنها اساساً روی سر، صورت و ترانگ و در بیماریهای شامل چندین کانال نشان داده می شوند. مهمترین نقاط تلاقی از کانالهای ren و Du می باشند که دارای تنوعی از نشانه ها هستند همچنین ۸ نقطه با نفوذ کلمران پترتیب در ارگانهای زانگ، ارگانهای فو، $q\bar{u}$ فون، تاندون، رگ، استخوان و مخ وجود دارد، چاییکه ۱۲ کانال منقسم با ۸ کانال فوق العاده ارتباط دارند. بعضی نقاط از یک گروه مقصود با گروه دیگر متلاقی هستند که اهمیت زیادی در شیوه های بالینی دارد.

۴. شیوه های مکان یابی نقاط

هر نقطه ای در مکانی معین واقع شده است، که برای نتایج درمانی مؤثر بدرستی مستقر شده اند. از شیوه های مکان یابی نقاط، در زیر پیروی کنید:

۱. بر طبق نشانه های اختصاصی وابسته به کالبد شناسی

نشانه های اختصاصی وابسته به کالبد شناسی روی سطح بدن، همچون برآمدگی یا تورفتگی استخوان، مفصل، تاندون، ماهیچه، شیارهای پوست، سردرد موی سر و پیشانی، مرز نافها، نوک پستان، ناف، پشم و دهان اهمیت ویژه ای در مکان یابی نقاط دارند. اگر مکانهایی از نقاط در نزدیکی یا روی این قبیل نشانه های اختصاصی وجود داشته باشند، آنها می توانند مستقیماً تعیین شوند.

۲. اندازه گیری نسبی

بر مبنای نشانه های اختصاصی وابسته به کالبد شناسی، یک شیوه اندازه گیری برای مکان یابی نقاط در یک فاصله از نشانه های اختصاصی وابسته به کالبد شناسی تأسیس شده است. پهنای درازای اعضای مختلف از بدن انسان بترتیب به شماره های معینی از بخش های مساوی تقسیم شده اند، که هر یک از این بخش ها را یک *cun* (که می خوانیم تسون) می نامیم. که بعنوان واحد اندازه گیری در مکان یابی نقاط مورد استفاده قرار می گیرد. بدیهی است که درازای تسون وابسته به ساختمان بدن شفق بیمار دارد.

(۱) سر

اندازه گیری طولی: فاصله از جلوی سررد موی سر و پیشانی به عقب سررد موی و پیشانی برابر با ۱۲ تسون است. اگر سررد موی و پیشانی جلو غیر قابل تشخیص باشد می توانید از برآمدگی پیشانی میان دو ابرو و ۳ تسون را با آن جمع کنید. فاصله میان برآمدگی پیشانی میان دو ابرو تا سررد و پیشانی عقب برابر ۱۵ تسون است. اگر سررد موی و پیشانی عقب نیز نامشخص بود می توان با نقطه *Dazhui(Du14)* + ۳ تسون

مقاسبه کنید. فاصله میان برآمدگی پیشانی میان دو ابرو تا *Dazhui (Du14)* برابر با ۱۸ تسون است.

اندازه گیری عرضی : فاصله میان دو زانده یستانی ۹ تسون است.

(۶) قفسه سینه و شکم

اندازه گیری طولی : اندازه گیری سینه بر مبتنی فاصله میان دنده ها است. فاصله از انتهای تای زیر بغل روی وجه کناری قفسه سینه تا نوک یازدهمین دنده برابر با ۱۲ تسون است. روی بالای شکم. فاصله از زاویه دنده ای و جناغی تا مرکز ناف برابر با ۸ تسون است. روی پایین شکم، فاصله میان مرکز ناف و مرز بالای اتصال استخوان ششگاه برابر با ۵ تسون است.

اندازه گیری عرضی : فاصله میان دو نوک پستان برابر با ۸ تسون است.

(۴) **یست**

اندازه گیری طولی: این اندازه گیری بر مبنای پرتوهای ستون فقرات صورت می گیرد.

اندازه گیری عرضی: فاصله میان هرز میانی کتف و خط میانی عقب برابر با ۳ تسون است.

(۴) اکسترمیتی های بالا

بالای دست: فاصله میان انتهای تـای زیر بغـل و پـهـن زـندـی عـرضـی بـرا بـر ۹
تسـون اسـت.

سابع: فاصله میان چین زندی عرضی و چین عرضی هج پیرایه با ۱۲ تسون است.

(۵) اکسترمیتی های پایین

وجه میانی ران : فاصله از سطح بالای مرز اتصال شرمگاه تا برآمدگی میانی استخوان ران برابر با ۱۸ تسون است. وجه کناری ران فاصله از برجستگی بالای استخوان ران تا میانه کشک زانو برابر با ۱۹ تسون است.

وجه میانی پا : فاصله از مرز پایینی برآمدگی استخوان درشت نی تا نوک استخوان غوزک برابر با ۱۳ تسون است.

وجه کناری پا : فاصله میان مرکز کشک زانو تا نوک غوزک کناری برابر با ۱۶ تسون می باشد .

۳. اندازه گیری با انگشت

درازا و پهنای انگشت بیمار بعنوان یک مقیاس برای مکان یابی نقاط مورد استفاده قرار می گیرد. بطور عادی شیوه های اندازه گیری مطابق ذیل می باشند:

(۱) **وقتی انگشت میانی را خم می کنیم. فاصله دو انتهای شیار مفصل میانی برابر با یک تسون است.**

(۲) **پهنای ۴ انگشت (اشاره. میانی. حلقه و کوچک) و فیکه بهم چسبیده در یک سطح از شیار پوست نزدیک به مفصل میانی در پشت انگشت میانی برابر با ۴ تسون است.**

قبل از اینکه تک تک به تعریف نقاط و مکان یابی آنها بپردازیم لازم است که به جداول زیر توجه کنید :

جدول (۱)

نشانه های نقاط روی اکسترمیتی ها با ارتباط به کانال

نشانه های به کانال در اشتراک	نشانه های کانال منفرد	کانال
افتلالات سر، بیماریهای تنی، بیماریهای روحی	افتلالات صورت، دهان، دندان، کلم، معده و روده	کانال معده پا- بانگ مینگ
	افتلالات چشم، گوش و ناحیه کبکگاه	کانال کیسه صفرا پا- شانو بانگ
	افتلالات کردن، چشم	کانال کیسه مثانه پا- تای بانگ
افتلالات شکم و ارگانهای ادراری و تناسلی	افتلالات طفل، معده و روده ها	کانال فعال پا- تای یین
	افتلالات کبد و آلت تناسلی قاری	کانال کبد پا- جونه یین
	افتلالات کلیه، روده ها و ریه و کلو	کانال کلیه پا- شانو یین

۳ کانال بین دست	کانال ریه و کلم کانال ریه دست- تای بین	اختلالات قفسه سینه، بیماریهای ریه
	کانال غشاء فارمی قلب دست- بونه بین	
	کانال قلب دست- شان بین	
۴ کانال یانگ دست	کانال روده بزرگ دست- یانگ مینگ	اختلالات سر، چشم و کلو، بیماریهای تنی و بیماریهای ریه
	کانال سان جیانو دست- شان یانگ	
	کانال روده کوچک دست- تای یانگ	

جدول (۲)

نشانه های نقاط روی سر. صورت و تنه با ارتباط به محل ها

مکان های نقاط	نشانه ها
سر، صورت، گردن	اختلالات مغز، چشم، گوش، دماغ، دهان، دندان و کلو
قفسه، تاجیه پشتی میان اولین و هفتمین مهره سینه ای	اختلالات ریه و قلب
پایین شکم، تاجیه مربوط به دومین مهره کمری و چهارمین مهره قارچی	اختلالات کبد، کیسه صفرا، طحال و معده
بالای شکم، تاجیه مربوط به هشتمین مهره سینه ای و اولین مهره کمری	اختلالات کلیه، روده ها و کیسه مثانه

گفتار ۲

تشریح ۱۲ کمانه و نقاط مربوط به آنها

۱. کانال ریه دست- تاي يين

کانال ریه دست- تاي يين از میانوی میانی سرچشمه گرفته و بسوی پایین، جهت اتصال با روده بزرگ جاری می شود .

*****

جمعاً ۱۱ نقطه در این کانال وجود دارند که به شرح زیر می باشند،

۱. (نقطه جلو- مو ریه. ۱. *zhong fu*) (معنای کلمه : 中府 اداره مرکزی)

مکان : زیر آکسترمیتی. ترقوه متعلق به نوک شانه. یک تسون مستقیماً زیر (yunmen, Lu.2) و ۶ تسون فاصله تا کانال ren (همان قط میانی جلوی بدن) را دارد .

نشانه ها : سرفه، آسم، درد در سینه-کتف و پشت، احساس فکلی در سینه شیوه : سوزن را باید بطور عمود به اندازه (۱۳-۱۵/۱۵) اینچ) بسوی وجه کناری سینه فرو کرد .

موکسا (یک نوع گیاه چینی است که جهت سوزاندن و تولید حرارت از آن استفاده می شود که کاربرد زیادی در درمان بیماریها دارد که بعداً توضیح داده خواهد شد) بر روی این نقطه قابل اجرا می باشد .

توجه : ما در بخشهای آموزشی . نقاط را مطابق استاندارد جهانی نامگذاری می کنیم بعنوان مثال ریه در زبان انگلیسی lung نامیده می شود که در نقاط با دو حرف اول نشان داده می شود .

۲. (yunmen, Lu.2) 云门 (معنای کلمه: دروازه ابر یا درگاه افشار)

مکان: در تورفتگی زیر شانه اکسترمیتی ترقوه، ۶ تسون فاصله تا کانال ren.
نشانه ها: سرفه، آسم، درد در قفسه سینه، کتف و دست، احساس فکلی در قفسه سینه
شیوه: سوزن را باید بطور عمودی (۱۰-۱۵، اینچ) فرو کرد. موکسا قابل اجرا می باشد.
۳. (Tian fu, Lu.3) 天府 (معنای کلمه: حوزه ی ریاست آسمانی)

مکان: روی وجه میانی بالای دست، ۳ تسون زیر انتهای تایی زیر بغل، روی کناره ضلع بازوی دو سر و ۶ تسون روی (chize, Lu.5) قرار دارد.
نشانه ها: آسم، خون دماغ شدن، درد در وجه میانی بازو.
شیوه: سوزن را باید بطور عمودی به اندازه (۱۳-۱۵، اینچ) فرو کرد.
توجه: فاصله از انتهای تایی زیر بغل تا (chize, Lu.5) برابر با ۹ تسون می باشد.
۴. (Xia bai, Lu.4) 侠白 (معنای کلمه: سپید بی پای)

مکان: روی وجه میانی، بالای بازو، ۱ تسون زیر (Tian fu, Lu.3)، روی ضلع کناری بازوی دو سر قرار دارد.
نشانه ها: سرفه، احساس پری در بازو.
شیوه: سوزن را باید بطور عمود به اندازه ی (۱۳-۱۵، اینچ) فرو کرد.

۵. (chize, Lu.5) 尺泽 (معنای کلمه: نقطه خه - دریا آبی به فوت)

مکان: روی چین زندی و روی ضلع کناری تاندون بازوی دو سر قرار دارد. این نقطه را می توان هنگامی که آرنج را به راحتی خم می کنید پیدا نمود.

نشانه ها : سرفه ، آسم ، احساس فکلی در سینه ، کلو درد ، فلط فونین ، تب بعد از قهر .

شیوه : سوزن را باید به طور عمود به اندازه (۱۳-۱۵/۱۵) اینچ فرو کرد .

۶. (نقطه شی - شکاف و Kongzui(Lu.6) (معنای کلمه : 孔最 سوراخ تحتانی)

مکان : روی وچه کف دستی ساعد و روی لطف اتصال میان Taiyuan(Lu.9) و chize(Lu.5) و تسون روی Taiyuan(Lu.9) واقع است .

نشانه ها : سرفه ، آسم ، کلودرد ، درد و مشکل حرکتی در آرنج و دست ، فلط فونین .

شیوه : سوزن را باید به طور عمودی به اندازه ی (۱۵-۱۷/۱۷) اینچ فرو کرد . همچنین موکسا بر روی این نقطه قابل استفاده است .

توجه : فاصله میان chize(Lu.5) تا Taiyuan(Lu.9) برابر با ۱۲ تسون است .

۷. (نقطه لوا- پیوند و Lieque(Lu.7) (معنای کلمه : 列缺 ردیف ناقص)

مکان : تسون روی شیار مچ و در فرو رفتگی روی ضلع شعاعی شریان زند اصلی واقع می باشد .

نشانه ها : سرفه ، آسم ، کلودرد ، درد در سینه و مچ .

شیوه : سوزن را باید به طور مایل (۱۱-۱۲/۱۲) اینچ فرو کرد .

توجه : این نقطه یکی از ۸ نقطه تلاقی است که با کاتال ren در ارتباط می باشد .

۸. (نقطه جینگ-رودخانه و jing qu(Lu.8) (معنای کلمه : 经渠 کانال لجبت)

مکان : تسون روی شیار مچ و در فرو رفتگی روی ضلع شعاعی شریان زند اصلی واقع می باشد .

نشانه ها : سرفه، آسم، کلو درد، درد در سينه و مچ.

شيوه : سوزن را باير بطور مستقيم (۱۱-۱۲). اينچ) فرو كردد.

۹. (نقطه يوان-جنج و شو-نهر و Taiyuan (Lu.9) (معناى كلمه : 太渊

بزرگترين مچ)

مکان : در شيار مچ و در فرو رفتگى روى ضلع شعاى شريان زند اصلى زيرين واقع است.

نشانه ها : آسم، سرفه، فلط فونين، کلودرد، تپش قلب، درد در سينه و وچه مياني ساعدر.
شيوه : سوزن را باير به طور عمود (۱۲-۱۳). اينچ) فرو كردد. موکسا قابل استفاده مى باشد.

توجه : اين نقطه يکى از ۸ نقطه با نفوذ حکمران است که بر رکها تسلط دارد.

۱۰. (نقطه يينگ- مر چشمه Lu.10) yufi (معناى كلمه : 鱼际

کرايه ي ماهى)

مکان : روى ضلع شعاى نقطه ي مياني اولين بند استخوان انگشت شست، روى مغل اتصال پوسته سفيد و قرمز قرار دارد.

نشانه ها : سرفه، تب، کلودرد، فلط فونين.

شيوه : سوزن را باير به طور عمودى (۱۵-۱۷). اينچ) فرو كردد- موکسا قابل استفاده است.

۱۱. (نقطه جينگ- چشمه Lu.11) shaoshang (معناى كلمه : 少商 تجارت

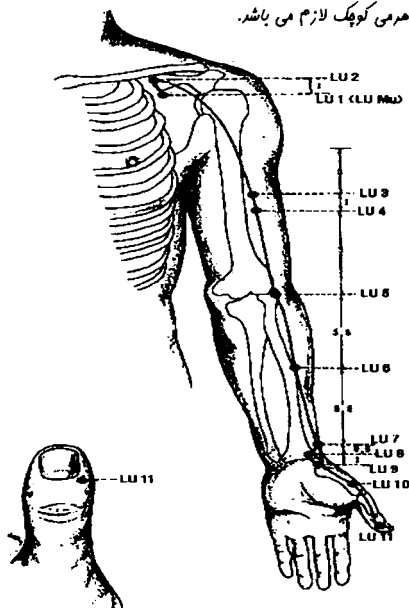
کوچک)

مکان : روى ضلع شعاى انگشت شست و در حدود ۱/۱. تسون عقب گوشه ي نافن قرار دارد.

نشانه ها : سرفه ، آسم ، گلودرد ، فون دماغ شدن ، انقباض و درد انگشت ، بیماری های
تبی ، کم هوشیاری ، اختلالات روحی .

شیوه : سوزن را باید به طور مایل به سوی بالا (11. اینچ) فروکرد و یا به شیوه ای دیگر ،
می توان با سوزن سه لبه موجب فون ریزی آن شد .

توجه : در درمان بیماری های روحی یا فون دماغ شدن ، به کار بردن اعمال موکسا با
۵ تا ۳۵ موکسای هر می کوچک لازم می باشد .

اندکی در مورد انرژی‌هی!!!

تعاون آنچه در خلقت است نشان از، هست، انرژی حیاتی می باشد، آن انرژی که به اذن خالق رفیع موجب فقط تعادل ستارگان، سیارات و کل کائنات است. ذره ی، در یار بیشمار، در درون ما انسانها نیز نهفته است که بوسیله فقط و کنترل تعادل درونی این انرژی می توانیم همیشه خود را سرزنده نگه داریم - جهت شناخت، فقط و ترمیم این انرژی لازم است که سازنده ی آن را بهتر بشناسیم، موجودی چون انسان در فقط ۵ حرف است اما طبق القای پینی ها این ۵ حرف را اگر ۵ صدا بدانیم باعث تغییر هر ذره در عالم هستی خواهد شد. بدانگونه که دیگر هست های نیست نما را از نیست های هست نما بهتر خواهیم شناخت - د شما اگر به کسی بگویید که من صاحب تمام دنیا هستم با دو دست خود به وسعتی که در جلوی پشمانتان است اشاره می کنید اما اگر بگویید که من تمام عالم هستی هستم فقط با یک انگشت به خود اشاره دارید پس رسیدن به خود وجودی شناخت کاملی برای حقایق ناشناخته به شما نشان می دهد، ....

از ما ملشو، از خوب بشو با ما بمان، خوب را بدان

رازی در درون انسانها نهفته شده است که سخن از این راز، از شناخت واقعی و حضور آشکار آن جلوگیری می کند اما تنها راه کشف این رمز (ریاضت در کنار خلق!!!) می باشد. و نیز بهتر است سکوت را تنها جوابی برای احوالی که به اقوال در نمی آید بدانیم تا حقیقت امر را کما هو حقه، بکر گذاشته باشیم.

هینت ووشو استان کردستان

با حضور آقایان صیاد جدیری (دبیر فدراسیون ووشو) - جلال اصغری (رئیس هینت ووشو استان کردستان - سیاروش غفوری (رئیس شهرستان سنلج)
 و... (مدب. با سابقه ی بخش سانشو هینت ووشو استان کردستان)

معرفی اعضای هیئت ووشو استان کردستان

آقای جلال اصغری (رئیس هیئت ووشو استان کردستان)

آقای سیاوش غفوری (رئیس هیئت ووشو شهرستان سنندج)

آقای اصغر گومه ای (دبیر هیئت ووشو استان کردستان)

مربیان :

آقای سیاوش غفوری (مدیر و مربی بخش سانشو و تالو)

آقای سید زاهد ابراهیمی (مربی بخش تالو)

آقای سیامک غفوری (مربی بخش سانشو) - آقای هادی نقشینی (مربی بخش سانشو)

آقای کاوه محمدی (مربی بخش تالو) - آقای علی امینی (مربی بخش سانشو)

آقای علی اکبر قوامی (مربی بخش تالو) - آقای محمد علیخانی (مربی بخش سانشو)

سید امیر ساعدی (مربی شاتولین) .

shaolin si zai ku de sheng

